

2.Buur ya di téereb ñaareel bi

Li ëpp ci buur yi ñu lim ci ñaareelu téereb *Buur ya*, li gëna yomb donɗ lañu def: ànd ak seen jamono, topp yoonu mbon gu leen yóbbaale. Xeex googu mbon gu law nag taxoon na yonent yi di artu buur ak baadoolo ci li bàkkaar di jur. Njubadi mujj ëpp askan wi doole, njeexital li di ñaari safaan yu dal ci kaw Israayil. Atum 722 lu jiitu Almasi bi, gàngoori Asiri song nañu nguurug Israayil ga féete woon bëj-gànnaar, yàqate ko. Atum 586 lu jiitu Almasi bi la waa Babilon tas nguurug Yuda ga féete woon bëj-saalum.

Ci tënk:

1.1—2.11 Liggéeyu Yonent Yàlla Ilyaas sotti na.

2.12—8.15 Lu jëm ci liggéeyu Yonent Yàlla Alyaasa.

8.16—17.41 Lu jëm ci buuri Israayil ak Yuda ba ci jéllub Israayil.

18.1—25.30 Lu jëm ci nguurug Yuda ba ci jéllub Yerusalem.

Yonent Yàlla Ilyaas yar na Buur Axasya

¹⁻² Ba Axab buurub Israayil saayee yàggul dara, Mowabeen ña dañoo fippu, jógal doomam Buur Axasya.

Mu am bés Axasya tollu biir néegam ca kaw taaxum këram ga ca Samari, daldi xàwweekoo ca palanteer ba, daanu ba gaañu lool. Gannaaw gi, mu yónni ay ndaw, ne «Demleen seetal ma ca Baal

Sebub, tuuru Ekkron, ba xam ndax dinaa dund gannaaw jéll bii ma daanu.»

³ Ci biir loolu malaakam Aji Sax ji wax Ilyaas, ma cosaanoo Tisbi, ne ko: «Demal gaaw dajee ndawi buurub Samari te laaj leen ne leen: “Xanaa Yàlla daa amul ci Israayil, ba ngeen di seeti ca Baal Sebub, tuuru Ekkron?”»

⁴ Loolu tax na Aji Sax ji wax buurub Israayil ne ko: “Lal bi nga tëdd doo ko wàcc, ndax dinga dee moos.”» Ci kaw loolu Ilyaas dem.

⁵ Ba ndaw ya waññikoo, Buur Axasya ne leen: «Lu leen waññi?»

⁶ Ñu ne ko genn góor a leen dogale, ne leen ñu dellu ci buur bi leen yónni, te wax ko ne ko: «Aji Sax ji nee: Ndax Yàlla daa amul Israayil ba ngay yónnee di seetluji ca Baal Sebub, tuuru Ekkron? Loolu tax na lal bi nga tëdd doo ko wàcc, ndax dinga dee moos.»

⁷ Mu ne leen: «Waaw, góor gi leen dogale, wax leen loolu, nu mu mel?»

⁸ Ñu ne ko: «Góor ga boroom kawar la te ngem-bal der la gemboo.» Axasya ne: «Kooku Ilyaas mu Tisbi la.»

⁹ Ba mu ko defee Axasya yebal njiitu juróom fukki dag, mu ànd ak juróom fukki nitam, dem ba ca Ilyaas. Gisuñu lu moy mu toog ca kaw tund wa. Njiit la ne ko: «Ée góoru Yàlla gi, Buur nee nga wàcc.»

¹⁰ Ilyaas wax njiital juróom fukki dag ya, ne ko: «Ndegam góoru Yàlla laa, yal na sawara wàcce asamaan xoyom la, yaw yaak sa juróom fukki dag.» Sawara daldi bàyyikoo asamaan, ne jippét xoyom leen, mook juróom fukki dagam ya.

¹¹ Buur dellu yebal keneen ku jiite juróom fukki dag, mu ànd ak juróom fukkam ña. Njiit la dem ne Ilyaas: «Ée góoru Yàlla gi, Buur nee nga wàcc gaaw!»

¹² Ilyaas wax leen ne leen: «Ndegam góoru Yàlla laa, yal na sawara wàcce asamaan xoyom la, yaw yaak sa juróom fukki dag.» Sawaraw Yàlla bàyyikoo asamaan, xoyom njiit la, mook juróom fukki dagam ya.

¹³ Mu delluwaat yebal njiital juróom fukki dag, mu ànd ak juróom fukkam ña, muy ñetteel bi yoon. Mu daldi dem ba àgg ca Ilyaas, ne gurub sukk ca kanamam; tinu ko ne ko: «Éy góoru Yàlla gi, ngalla wormaalal sama bakkan ak bakkani juróom fukk ñii, sang bi.

¹⁴ Gis nga ni sawara wàcce asamaan, xoyom ñaari njiiti juróom fukki dag yi ma jiitu, ñook seen juróom fukki dag, waaye rikk wormaalal sama bakkan ngir ma mucc!»

¹⁵ Malaakam Aji Sax ji ne Ilyaas: «Wàccal ànd ak moom, bu ko ragal.» Mu daldi wàcc ànd ak njiit la ba ca Buur,

¹⁶ ne ko: «Aji Sax ji nee: Yónni nga ay ndaw, di seeti ca Baal Sehub, tuuru Ekkron, mel ni Yàlla amul ci Israayil, ba ñu man koo laaj kàddoom. Loolu tax na lal bi nga tèdd, doo ko wàcc, ndax dinga dee moos!»

¹⁷ Ba loolu amee mu dee, muy la Aji Sax ji waxoon, Ilyaas jottali ko. Rakkam Yoram nag falu buur, wuutu ko ca ñaareelu atu nguurug Yexoram doomu Yosafat buurub Yuda. Fekk na Axasya amuloon doom ju góor.

¹⁸ Li des ci mbiri Axasya aki jëfam, bindees na ko moos ca téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

2

Yonent Yàlla Ilyaas yéeg na

¹ Bés ba Aji Sax jiy yóbbu Ilyaas kaw asamaan ci biir callweer, ma nga bàyyikoo woon Gilgal, ànd ak Alyaasa.

² Ci biir loolu Ilyaas ne Alyaasa: «Xaaral fii rikk, ndax Aji Sax ji da maa yebal Betel.» Alyaasa ne ko: «Ak sama digganteek Aji Sax ji, Kiy dund, nga fekke tey, duma teqalikook yaw mukk.» Ñu daldi ànd, dem Betel.

³ Kurélu yonenti Betel nag dikk ca Alyaasa ne ko: «Ndax xam nga ne bésub tey jii Aji Sax ji dina la yenni sa kilifteefu sang Ilyaas?» Mu ne: «Man kay xam naa ko; waaye noppileen rekk.»

⁴ Ba mu ko defee Ilyaas ne Alyaasa: «Ngalla xaar ma fii nag, ndax Aji Sax ji da maa yebal Yeriko.» Alyaasa ne ko: «Ak sama digganteek Aji Sax ji, Kiy dund, nga fekke tey, duma teqalikook yaw mukk.» Ñu daldi ànd, dem Yeriko.

⁵ Kurélu yonenti Yeriko nag dikk ba ca Alyaasa ne ko: «Ndax xam nga ne bésub tey jii Aji Sax ji dina la yenni sa kilifteefu sang Ilyaas?» Mu ne leen: «Man kay xam naa ko, waaye noppileen rekk.»

⁶ Gannaaw loolu Ilyaas ne Alyaasa: «Ngalla xaaral fii, ndax Aji Sax ji da maa yebal dexe Yur-dan.» Alyaasa ne ko: «Ak sama digganteek Aji Sax ji, Kiy dund, nga fekke tey, duma teqalikook yaw mukk!» Ñu ànd ñoom ñaar.

⁷ Ba loolu amee juróom fukki nit bawoo ca kuréli yonent ya, dikk taxaw, dànd leen, janook ñoom fa ñu yem ñoom ñaar ca tàkkal dexu Yurdan.

⁸ Ilyaas jël mbubbam, taxañ, ne ko tàrr ca ndox ma, mu xàjjalikoo ñaar. Ñu jaar ci suuf su wow si, jàll ca wàlla.

⁹ Ba ñu jàllee, Ilyaas ne Alyaasa: «Wax ma lu ma lay defal bala ñu maa yóbbu, may teqalikook yaw!» Alyaasa ne ko: «Xanaa ma am lu tollook ñaari yoon ci sag leer.»

¹⁰ Ilyaas ne ko: «Ñaan nga lu jafe. Waaye soo ma gisee bu ñu may jële fi ma nekk ak yaw, yóbbu, kon dinga ko am. Soo ma gisul nag, doo ko am.»

¹¹ Ci kaw loolu ñu ànd di waxtaan, di dem. Yéguñu lu moy watiiru sawara wu ànd ak fasi sawara, ne jimeet, dox seen diggante ñoom ñaar; Ilyaas yiiroo aw callweer, yéeg kaw asamaan.

¹² Alyaasa gis loolu, daldi yuuxu, naan: «Wuy baayee, baay bóoy, yaay watiiru xarey Israayil aki gawaram!» Ba loolu amee gisatu ko. Mu ne sêq ay yéreem, ne ko tareet, def ko ñaar ndaxu tiis,

¹³ doora for mbubb ma wadde ca Ilyaas; ne wërëñ, dem taxawi ca tàkkal dexu Yurdan.

¹⁴ Ba mu ko defee Alyaasa fab mbubb ma wadde ca Ilyaas, ne ko tàrr ca ndox ma ne: «Ana Aji Sax ji, Yàllay Ilyaas? Ana mu?» Naka la Alyaasa dóor ca ndox ma moom itam, mu xàjjalikoo ñaar, mu jàll.

¹⁵ Kuréli yonenti Yeriko ya doon seetaan a nga janook moom naa: «Leeru Ilyaas wàcc na ci kaw Alyaasa!» Ba loolu amee ñu gatandu ko, sujjóotal ko, dëpp seen jë ca suuf.

¹⁶ Ci kaw loolu ñu ne ko: «Xam nga lan la, sang bi? Am na ci nun juróom fukki nit ñu jambaare. Nañu dem seetali la sa sang ba. Jombul leeru Yàlla yóbbu ko, teg ko ci kaw tund yii, wenn, mbaa mu teg ko ci biir xur yii, wenn.» Mu ne leen: «Déedéet, buleen leen yebal.»

¹⁷ Ñu soññ ko, ba mu am ca kersa, ne leen: «Waaw, yeballeen leen.» Ñu daldi yebal juróom fukki nit, ñu seet diiru ñetti fan, gisuñu kenn.

¹⁸ Naka lañu dellu ca moom, fekk ko ca Yeriko, mu ne leen: «Newuma leen woon buleen dem?»

¹⁹ Gannaaw loolu waa dëkk ba ne Alyaasa: «Xam nga ne fi dëkk bi nekk baax na, sang bi, waaye ndox mi baaxul, te suuf si nanguwul.»

²⁰ Alyaasa ne leen: «Indilleen ma ndab lu bees, te def ci xorom.» Ñu indil ko ko.

²¹ Mu dem ba ca bētu ndox ba, sànni ca xorom sa, ne: «Aji Sax ji nee: Laabal naa ndox mii. Dootul rey te dootul tax suuf si du nangu.»

²² Ndox ma daa laab ba tey jii, muy la Alyaasa waxoon.

²³ Alyaasa bàyyikoo fa, jëm Betel. Ma nga topp yoon wa di dem, ay gone jóge ca dëkk ba, di ko ñaawal, naan ko: «Boroom nel, ca kaw! Ée boroom neléey, ayca ca kaw!»

²⁴ Naka la ne gees, ne leen jàkk, daldi leen móolu ci turu Aji Sax ji. Ci kaw loolu ñaari rab yu aay yu tudd urs génne ca àll ba, fàdd ca gone ya ñeent fukk ak ñaar.

²⁵ Mu bàyyikoo foofa jubal tundu Karmel, jóge fa dellu Samari.

Israayil ak Mowab jote nañu

¹ Ba Yosafat faloo Yuda, ba dugg ca fukkeelu atu nguuram ak juróom ñett, ca la Yoram doomu Axab falu buur ca Israayil, Samari di péeyam. Yoram nguuru na fukki at ak ñaar,

² di def li Aji Sax ji ñaawlu. Waaye taxul mu dab ndeyam ak baayam: jële na fa doj wa ñuy jaamoo Baal te baayam sampoon ko fa.

³ Terewul mu sax ci xeetu bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat doon bàkkaarloo Israayil, bañ koo dëddu.

⁴ Ci biir loolu, Mesa buuru Mowab doonoon boroom jur, di fey buurub Israayil galagu téeméeri junniy (100 000) xar ak téeméeri junniy (100 000) kuuy yu ñu watul.

⁵ Buur Axab nag dee, buuru Mowab jógal buurub Israayil ba ko wuutu.

⁶ Ba mu ko defee Buur Yoram daldi génn Samari ca saa sa, lim gàngooru xarem Israayil gépp.

⁷ Ba loolu amee mu yónnee ca Yosafat buurub Yuda, ne ko: «Buuru Mowab fippu na, jógal ma. Ndax doo ànd ak man, nu xarejeek Mowab?» Mu ne ko: «Ahakay! Maak yaw benn lanu. Sama mboolooy sa mbooloo, samay fas di say fas,»

⁸ teg ca ne: «Fu nuy jaare, song leen?» Mu ne ko: «Xanaa ca màndiŋu Edom.»

⁹ Ba mu ko defee buurub Israayil ak buurub Yudaak buurub Edom dem di dox diiru juróom ñaari fan, ba ñook jur gi ñu àndal, kenn amatu ci ndox.

¹⁰ Buurub Israayil ne: «Musiba am na walla! Ndax Aji Sax ji da noo woo, nun ñetti buur yii, ngir teg nu ci loxol buuru Mowab.»

¹¹ Yosafat daldi ne: «Ndax yonentu Aji Sax ji nekku fii, ba nu seetlul ko ci Aji Sax ji?» Kenn ca jawriñi buurub Israayil ne: «Alyaasaa ngi fi, mooy doomu Safat ji doonoon bëkk-néegu Ilyaas.»

¹² Yosafat ne: «Waaw, kàddug Aji Sax jaa ngi ci moom kay.»

Ba mu ko defee buurub Israayil ànd ak Yosafat buurub Yuda ak buurub Edom, dem ca Alyaasa.

¹³ Mu wax ak buurub Israayil ne ko: «Ana lu ma séq ak yaw? Demal kay ca sa yonenti baay yaak sa yonenti ndey ya!» Buurub Israayil ne ko: «Déédéet, ndaxte Aji Sax jee nu fi woo, nun ñetti buur yii, ngir teg nu ci loxol Mowab.»

¹⁴ Alyaasa ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, Boroom gàngoori xare yi, moom mi may jaamu, bu dul woon ak Yosafat buurub Yuda mii teew, te ma rus ko, duma la xool sax mbaa ma di la faale.

¹⁵ Waaye indil ma ab xalamkat.» Mu indil ko ko.

Naka la xalamkat bay xalam, leeru Aji Sax ji dikkal Alyaasa.

¹⁶ Alyaasa ne: «Aji Sax ji nee: Gasleen ci xur wii ay kàmbi kàmb.

¹⁷ Ndaxte Aji Sax ji nee: Du ngelaw lu ngeen di gis mbaa taw, te du tee xur wii fees dell ak ndox, ngeen naan yeen ak seen gétt ak seen jur gu gudd.

¹⁸ Loolu yomb na Aji Sax ji te dina teg Mowab ci seen loxo it.

¹⁹ Dingen nangu mboolem dëkk bu mag bu ñu wërale y tata ak mboolem péey; garab gu baax ngeen gor, mboolem bëti ndox ngeen fatt, tool bu nangu ngeen yaq kooki xeer.»

²⁰ Ca suba sa, ba ñuy tollu ci rendi sarax rekk; ndox ma bàyyikoo yoonu Edom, wal, ba fépp fees

ak ndox.

²¹ Ci biir loolu Mowabeen ñépp dégg ne buur ya ñëw nañu xareseek ñoom. Ñu woo képp ku àttan ngànaay, mag ak ndaw, ñu bokk taxaw fa seeni réew digaloo.

²² Ba ñu fanaanee ba ca suba sa, jant bay lerxat ca ndox ma. Waa Mowab tollu ca wàlla, di gis ndox ma xonq, mel ni deret.

²³ Ña nga naan: «Lee de deret la! Xam naa buur yaa xeex a xeex, ba reyante ca seen biir. Kon nag waa Mowab, ayca, ca lël ja!»

²⁴ Ba ñu dikkee ba ca dalub Israayil, waa Israayil jóg dal ca seen kaw, ba ñu won leen gannaaw, ne wëqét. Ñu dugg réewum Mowab, duma leen.

²⁵ Ba loolu amee ñu yàqate dëkk ya, mboolem tool bu nangu, kenn ku nekk sànni ca xeer ba mu fees, bëtu ndox bu nekk, ñu fatt, garab gu baax gu ne, ñu gor. Muji na dëkk bu ñu naan Kir Eres donj a ne ñumm ak xeer ya ñu ko tabaxe. Teewul boroom mbaq ya gaw ko, song ko.

²⁶ Ba buuru Mowab gisee xeex bi di ko ëpp doole, daa woo juróom ñaari téeméeri (700) boroom saamar, ànd ak ñoom ngir bëtt, ba àgg ca buurub Edom. Waaye sottiwul.

²⁷ Ba loolu amee mu jël taawam bu góor bi nara falu buur, wuutu ko, ne ko teqet rendi, def ko saraxu rendi-dóomal ca kaw tata ja. Waa Israayil ñaawlu jëf ja lool, daldi won buuru Mowab gannaaw, ñibbi seenum réew.

4

Alyaasa dimbali na jëtun ba

¹ Am na bés ku jëkkëram bokkoon ci yonent yi, di jooytu ci Alyaasa ne ko: «Sama jëkkër de sa ndongo la woon. Léegi nag faatu na, te yaw ci sa bopp sang bi, xam nga ne ku ragaloon Aji Sax ji la. Waaye ka mu ameeloon bor moo dikk, bëgga yóbbu sama ñaari doom yu góor, ngir def leeni jaam.»

² Alyaasa ne ko: «Loo bëgg ma dimbalee la ko? Wax ma loo am ca kër ga.» Mu ne ko: «Dara, sang bi. Awma dara ca kër ga lu moy taxub diw.»

³ Mu ne ko: «Demal àbbi ay ndab yu deful dara ci sa dëkkandoo yi la wër yépp, te lu mu gëna bare mu gën.»

⁴ Su ko defee nga dellu tëjook say doom, ba noppi nga sotti diw gi ci ndab yooyu yépp, bu ci fees, nga ber.»

⁵ Mu bàyyikoo nag ca Alyaasa. Gannaaw gi, mu tëjuji, mooki doomam; ñu di ko jox, muy sotti.

⁶ Mu dem ba ndab ya fees, mu ne kenn ca doom ya: «Jottali ma ndab leneen.» Mu ne ko: «Ndab desu fi de.» Diw ga it ne tàkk, xelleetul.

⁷ Mu daldi dem wax ko góoru Yàlla ga. Mu ne ko: «Doxal jaay diw gi, fey say bor; la ca des nga dunde, yaak say doom.»

Alyaasa am nab dal

⁸ Am na bés Alyaasa jaare dëkk ba ñuy wax Sunem. As ndaw su bare alal woo ko, di ko soññ, ngir mu ñëw xéewlu ci këram. Mujj na saa yu fa jaaree, daldi fay toog, ba xéewlu.

⁹ Ci biir loolu mu ne jëkkëram: «Aa, man déy, xam naa ne kiy fara dal ak nun góoru Yàlla gu sell la.

¹⁰ Tee nu koo tabaxal néeg bu ndaw ci kaw taax mi, defal ko ca ab lal ak taabal ak toogu akub làmp, ba bu ñëwatee dal ca?»

Alyaasa delloo na njukkal

¹¹ Noonu la Alyaasa dikke bés, dal ca néeg ba ñu ko tabaxal ca kaw taax ma, tëdd fa.

¹² Ci kaw loolu mu ne surgaam Gexasi: «Wool ma ndawas Sunem sii.» Mu wool ko ko, mu dikk taxaw.

¹³ Mu ne surgaam: «Waxal ma ndaw sii ne ko: “Waaw, yaw de yaa ngi sonn ci nun coono bii bépp! Ana loo bëgg nu defal la ko? Ndax nu waxal la Buur lu jëm ci yaw, am nu wax ak njiital gàngooru xare ga?”» Mu wax ko, ne ko: «Jërējēf, waaye am naa teraanga ci sama biiri bokk.»

¹⁴ Alyaasa ne Gexasi: «Ana lu nu koy defal nag?» Mu ne ko: «Amul doom ju góor de, te jëkkëram mag la.»

¹⁵ Alyaasa ne ko: «Woowaat ko.» Mu woo ko; mu dikk, taxaw ca bunt ba.

¹⁶ Alyaasa ne ko: «Nëgëni déwén dinga leewu doom ju góor.» Mu ne ko: «Déet, sang bi, góoru Yàlla gi, bu ma nax muk, sang bi.»

¹⁷ Ndaw sa nag mujj ëmb; ca déwén sa mu am doom ju góor, ca jamono jooja, muy la ko Alyaasa waxoon.

¹⁸ Xale ba di màgg. Mu am bés mu dem fekki baayam ca ñay góob.

¹⁹ Mu jekki ne baayam: «Wóoy baay, sama bopp bi, sama bopp bi!» Baay ba ne surga ba: «Yóbbu ko ca yaayam.»

²⁰ Surga ba fab ko, yóbbu ca yaayam, mu uuf ko, ba ca digg bëccëg, xale ba dee.

²¹ Yaay ja yéeg, tëral ko ca kaw lalu góoru Yàlla ga, tëj bunt ba, daldi génñ.

²² Mu woo jëkkëram, ne ko: «Rikk boole maak kenn ci surga yi te jox ma menn mbaam, ma daw ba ca góoru Yàlla ga te ñëw gaaw.»

²³ Mu ne ko: «Ana looy wuti ca moom tey, te du Terutel weer, du bésab Noflaay?» Mu ne ko: «Jàmm la.»

²⁴ Ba loolu amee ndaw sa takk mbaam ma, ne surgaam: «Doxal jiitu, bu ma taxawloo ci yoon wi te waxuma la ko.»

²⁵ Mu dem ba àgg ca góoru Yàlla ga, ca tundu Karmel.

Góoru Yàlla ga séen ko fu sore, ne surgaam Gexasi: «Xoolal, ndawas Sunem saa ngii.

²⁶ Dawal gaaw dajeeq moom, laaj ko mbaa mu ngi ci jàmm mook jëkkëram ak doomam.» Mu laaj ko, mu ne ko: «Jàmm rekk la.»

²⁷ Mu agsi nag ca góoru Yàlla ga, ca kaw tund wa, ne fëlëñ ca suuf, jàpp ca tànk ya. Gexasi dikk, bëgg koo bëmëx, mu ne ko: «Bàyyi ko, xolam a naqari. Aji Sax ji nag nëbb na ma ko, xamalu ma lan la.»

²⁸ Ndaw sa ne ko: «Sang bi, du man maa la ñaan doom ju góor de! Te ne woon naa la nga bañ maa nax.»

²⁹ Ba loolu amee Alyaasa ne Gexasi: «Takkul, nàbb sama yet ci sa loxo te daw dem. Koo mana taseel, bu ko nuyu te bu la nuyoo, bu ko fey. Boo àggee, tegal sama yet wii ca kaw kanamu xale ba.»

³⁰ Teewul yaayu xale ba ne ko: «Ak sama diggan-teek Aji Sax ji, Kiy dund, nga fekke tey, duma la fi bàyyi.» Mu daldi jóg topp ca moom.

³¹ Fekk na Gexasi jiitu leen. Ba mu agsee, mu teg yet wa ca kaw kanamu xale ba, waaye xale ba àdduwul, yënguul. Gexasi waññiku, dajeek Alyaasa ne ko: «Xale ba de yewwuul!»

³² Ba Alyaasa agsee ca kër ga it, fekkul lu moy néewub xale bi tëdd ca kaw lal ba.

³³ Naka la dugg, tëj bunt ba, ñoom ñaar ca biir. Mu ñaan ci Aji Sax ji,

³⁴ ba noppi yéeg, daldi tàlli ca kaw xale ba, tafu ca kawam, gémmiñ ak gémmiñ, bët ak bët, biir loxook biir loxo. Naka la bóof ca kaw xale ba, yaram wa tàmbalee tàngaat.

³⁵ Alyaasa jóg di jaabante ca biir néeg ba. Nes tuut mu yéeg, bóofaat ca kaw xale ba; xale ba daldi tisli ba muy juróom ñaari yoon, ne xiféet.

³⁶ Ba loolu amee Alyaasa woo Gexasi ne ko: «Wool ndawas Sunem soosu.» Mu woo ndaw sa, mu dikk. Mu ne ko: «jëlal sa doom.»

³⁷ Ndaw sa ne gurub cay tànkam, sujjóot; ba noppi fab doomam, génn.

Alyaasa sekki na tooke ja

³⁸ Gannaaw loolu Alyaasa ñibbi Gilgal, mu yemook xiif am ca réew ma. Mu am bés kuréelu yonent ya daje fa moom. Alyaasa ne surgaam: «Tegal cin lu mag li te toggal yonent yii mbuum.»

³⁹ Ci kaw loolu kenn ca yonent yi génn, dem ca àll ba, di witti ay xob, daldi fa gis ag lawtan gu doom ya mel ni yomb, mu witt ca ba mbubbam fees. Mu dellu, fejat ko, yeb ca cinu mbuum la, te kenn xamul lu mu doon.

⁴⁰ Ñu yekkal ko nit ña, waaye manuñu koo lekk. Naka lañu mos rekk, yuuxoo ne: «Lekk-dee la cin li def de, góoru Yàlla gi!»

⁴¹ Alyaasa ne: «Indilleen ma sunguf.» Ñu indi, mu xëpp ca cin la, daldi ne: «Sottilleen mbooloo mi, ñu lekk.» Ba loolu amee dara lu aay amatul ca cin la.

Alyaasa leel na mbooloo

⁴² Ba loolu wéyee jenn waay jóge Baal Salisa, indil góoru Yàlla ga mburum pepp ma njëkka ñor, muy ñaar fukki mburuy lors, boole ciy gubi bele, yeb ko ci saakoom. Alyaasa ne ñu jox ko mbooloo mi, ñu lekk.

⁴³ Ka koy séddale ne ko: «Waaw, nu may taajale lii téeméeri nit?» Mu ne ko: «Joxal mbooloo mi ñu lekk, ndax Aji Sax ji nee: Dinañu lekk ba mu des.»

⁴⁴ Mu taajal leen ko, ñu lekk ba desal, muy la Aji Sax ji waxoon.

5

Alyaasa faj na kilifa

¹ Ba loolu wéyee Naaman njiital xareb buurub Siri la woon, sangam buurub Siri nawloo ko lool, def ko nitam, ndax ciy loxoom la Aji Sax ji jaarale ndam li mu mayoon waa Siri. Ku jambaare la woon, waaye daa amoon jàngoroy ngaana*.

² Fekk na ay xarekati waa Siri dem songi réewum Israayil, jàppe fa ab janq, def ko surgab jabaru Naaman.

* **5.1 ngaana:** baat bi man naa ëmb yeneen jàngoroy der juy law te aay, yu dul ngaana kese.

³ Mu am bés janq ba ne njaatigeem: «Éy su sama sang bi demoon ca yonent ba ca Samari! Kon de dina ko teggil jàngoroy deram ji.»

⁴ Naaman nag dem wax Buur, sangam, ne ko janqub waa Israayil ba nee na nàngam ak nàngam.

⁵ Buurub Siri ne ko: «Demal kay, dinaa la yóbbante buurub Israayil bataaxal.» Mu dem, yóbbaaale ñetti téeméeri kiloy xalis ak juróom fukk (350), ak juróom ñaar fukki (70) kiloy wurus, ak fukki mbubbi xew;

⁶ bataaxal ba mu yót buurub Israayil nag, lii lañu ca bind: «Bataaxal bii maa ko teg ci sama loxol surga Naaman, yebal ko ci yaw, ngir nga fajal ko ngaana gi ko dal.»

⁷ Naka la buurub Israayil jàng bataaxal ba rekk, ne mbubb ma tareet ndax jaaxle, daldi ne: «Man dama di Yàlla bay rey, mbaa may dundal, ba kii di yebal nit ku may fajal ngaana! Seetleen lii rekk: kii da may wut!»

⁸ Ba Alyaasa, góoru Yàlla ga dégge ne buurub Israayil xotti na mbubbam, daa yónnee ca moom, laaj ko ne ko: «Ana lu tax nga xotti sa mbubb? Yebalal waa ji ci man rekk. Dina xam ne yonent a ngi ci Israayil.»

⁹ Ba loolu amee Naaman yóbbaaale ay fasam aki watiiram, dikk taxaw ca bunt kër Alyaasa.

¹⁰ Alyaasa yebal ndaw ca moom ne ko: «Demal sanguji juróom ñaari yoon ca dexu Yurdan, sa yaram set, dellu mel na mu meloon.»

¹¹ Naaman nag mer. Ma ngay dem te naan: «Xoolal rekk, man mi noon day daldi génn taxaw

ci biti, ñaan ci Yàllaam Aji Sax ji, tiimale loxoom èr bi, daldi teggi jàngoro ji!

¹² Te sax xanaa Abanaa ngi nii ak Parpar, di dexe Damaas, gën fopp mboolem ndox muy wal ci Israayil? Ndax dama caa manuloona sangu, ba wér?» Mu walbatiku dem, mer lool.

¹³ Surgaam ya nag dikk, kenn ca ñoom ne ko: «Baay Naaman, su doon lu jafe la la yonent bi wax ndax danga ko dul def? Kon kay su la nee nga sangu rekk, set wecc, nga war koo def!»

¹⁴ Naaman nag doora dem, sóobu ca dexu Yur-dan ga, ba muy juróom ñaari yoon, muy la góoru Yàlla ga waxoon. Mu daldi wér, yaram wa mel ni yaramu xale bu góor bu ndaw, set wecc.

¹⁵ Ba loolu amee Naaman dellu ca góoru Yàlla ga, mook mboolem toppam ma. Mu dikk ba ca moom, taxaw ne: «Dama ne léegi wóor na ma ne amul jenn Yàlla ci mboolem àddina ju moy Yàlla ji ci Israayil. Kon nag sang bi, ngalla nangul lii, maa la ko may.»

¹⁶ Alyaasa ne ko: «Déedéet. Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, moom mi may jaamu, duma ko jël.» Mu soññ ko, soññ, mu bañ.

¹⁷ Naaman ne ko: «Gannaaw bañ nga, sang bi, nañu ma may sēfub ñaari berkelle ci suuf, ngir kat, sang bi, dootuma jébbal ay tuur saraxu rendi-dóomal mbaa yeneen sarax, lu dul Aji Sax ji donj†.

¹⁸ Waaye sang bi, lenn rekk laay ñaan, Aji Sax ji jéggal ma ko. Bu sama sang ba di dugg ca kër tuur ma ñuy wax Rimon, di ko sujjóotal, ba jàpp sama

† 5.17 Naaman dafa yaakaaroon ne Aji Sax ji, Israayil rekk lañu ko mana jaamoo. Teewul mu defe ne ku sàkk suufas Israayil, tabaxal ko ca feneen sarxalukaay, Aji Sax ji man na faa nangu sa jaamu ba tey.

loxo, ma ànd ak moom sujjóot ca kër Rimon, yal na ma Aji Sax ji jéggal la ma fay sujjóot rekk, sang bi.»

¹⁹ Alyaasa ne ko: «Demal ak jàmm.»

Gexasi lal na pexe

Ba Naaman bàyyikoo ca Alyaasa, dem ba xawa sore,

²⁰ Gexasi surgab góoru Yàlla ga, Alyaasa, ne ca xelam: «Eewaay sama sang daal! Day bàyyi Naaman waa Siri bii mu deme noonu rekk; jëlul dara ci li mu indi. Giñ naa ko ci Aji Sax ji, Kiy dund, dinaa daw dabi ko, ba am ci moom as lëf.»

²¹ Gexasi daldi daw dabi Naaman. Ba ko Naaman séenee muy daw wutsi ko, mu cëppoo ca watiiram dajeeq moom, ne ko: «Mbaa jàmm la?»

²² Mu ne ko: «Jàmm la kay. Sama sang a ma yónni ne ma ma wax la ne ñaari xale yu góori yonent a agsi léegi, jóge diiwaanu tundi Efrayim. Nee ndax doo ko jox fanweeri kiloy xalis ak juróom (35), ak ñaari mbubbi xew yu mu leen may?»

²³ Naaman ne ko: «Ahakay! Jëlal juróom ñaar fukki (70) kiloy xalis kay!» Mu soññ ko nag, ba mu ëmb juróom ñaar fukki kiloy xalis yi ci ñaari mbuus, boole ca ñaari mbubbi xew, jox ko ñaari surgaam, ñu gàddu, jiitu Gexasi.

²⁴ Gexasi agsi ca tund wa, jële ko ca seeni loxo, dem, denci ko ca biir kër ga, ba noppi yiwi leen, ñu dem.

²⁵ Ba loolu wéyee mu dellu ca sangam Alyaasa. Mu ne ko: «Foo jóge nii?» Mu ne ko: «Demuma fenn de, sang bi.»

²⁶ Alyaasa ne ko: «Defe nga ne samag leer teewu-loon, ba nit kay wàcce ca watiiram, di dajeeq yaw? Ndax danoo tollu ci jël xalisu kenn aki mbubb

mbaa ay tooli oliw aki tooli reseñ aki gàtt aki nag aki jaam yu góor ak yu jigéen?

²⁷ Ngaanag Naaman dina la topp, yaak saw askan ba fàww!» Ba mu ko defee Gexasi bàyyikoo ca Alyaasa, daldi gaana, yaram wa ne fureet, weex furr.

6

Weñu sémmiñ ga tëmb na

¹ Am na bés ña bokk ci kuréelu yonent ya wax Alyaasa ne ko: «Xoolal, béreb bi nuy dajeeek yaw daa xat.

² Nan dem ngalla ba ca tàkkal dexu Yurdan, ku nekk ci nun sàkk fa aw dénk, nu defaral fa sunu bopp béreb bu nuy daje.» Alyaasa ne leen: «Demleen.»

³ Kenn ca ñoom ne ko: «Sang bi, ñëwal nu dem kay!» Mu ne ko: «Waaw, nan dem.»

⁴ Mu ànd ak ñoom dem ba ca dexu Yurdan, di fa gor ay garab.

⁵ Kenn ca ñoom doon gor, weñu sémmiñam wadd ca ndox ma. Mu jalu, ne: «Éy, sang bi, te dama koo àbboon kat!»

⁶ Góoru Yàlla ga ne ko: «Fu mu wadd?» Mu won ko fa mu wadd, mu dog bant sànni foofa, weñ ga tëmb.

⁷ Mu ne ko: «Foral!» Mu yóotu, for ko.

Alyaasa sànk na gàngoor

⁸ Ba loolu wéyee buurub Siri doon na xareek Israayil. Ci biir loolu mu diisooki surgaam, ne leen béreb sàngam lay def ab dalam.

⁹ Ci kaw loolu góoru Yàlla ga yónnee ca buurub Israayil, ne ko: «Nanga moytoo jaare béreb sàngam, ndaxte fa la waa Siri jëm.»

¹⁰ Buurub Israayil yónnee fa ko góoru Yàlla ga wax, ngir nemmiku foofa. Alyaasa di artoo Buur noonu, muy fàggandiku. Loolu am na bu dul benn yoon, du ñaar.

¹¹ Buurub Siri nag jàq lool ci loolu, daldi woolu ay jawriñam ne leen: «Ana kan ci yeen moo fi nekkal buurub Israayil?»

¹² Kenn ca jawriñ ya ne ko: «Du kenn, Buur sang bi; waaye Alyaasa, yonent bi ci Israayil mooy jottali buurub Israayil kàddu yi ngay wax ci sa biir néegu biir.»

¹³ Mu ne: «Seetalileen ma ko, ma yónnee, jàpp ko.» Ñu mujj xamal ko ne: «Moom de, ma nga ca Dotan.»

¹⁴ Buurub Siri yebal fa ay dag yu takku, yóbbaale ay fas aki watiir. Mu agsi guddi, gaw dëkk ba.

¹⁵ Ci kaw loolu bëkk-négub góoru Yàlla ga jóg ca suba teel, génn, gisul lu moy gàngooru xare gu gaw dëkk ba, aki fas aki watiir. Mu ne ko: «Éy sang bi, fu nu jëm?»

¹⁶ Alyaasa ne ko: «Bul tiit, noo leen ëpple ñu ñu àndal.»

¹⁷ Alyaasa nag ñaan ne: «Aji Sax ji, ngalla ubbil ay bëtam, mu gis.» Aji Sax ji ubbi bēti surga ba, mu xool, ndeke tund waa nga fees aki fas aki watiiri sawara, wër Alyaasa.

¹⁸ Ba mu ko defee waa Siri wutsi Alyaasa, mu ñaan ci Aji Sax ji ne ko: «Rikk muural bēti mbooloo mii.» Aji Sax ji muur seeni bēt, na mu ko ko ñaane.

¹⁹ Alyaasa nag ne leen: «Fii du yoon wi de, te du dëkk bi ngeen di seet it. Toppleen ma, ma yóbbu leen ci ki ngeen di seet.» Mu daldi leen yóbbu ba Samari.

²⁰ Ba ñu duggee Samari, Alyaasa dellu ñaan ne: «Aji Sax ji, ngalla ubbil bëti nit ñii, ñu gis.» Aji Sax ji muri seeni bët, ñu xoole rekk, gis ne ñu ngi biir Samari.

²¹ Buurub Israayil gis leen ne: «Baay Alyaasa, ma rey leen? Æa, ma rey leen?»

²² Mu ne ko: «Bu leen rey muk. Xanaa ñoo jàpp cib xare sax doo leen rey? May leen ñu lekk, naan, te dellu ca seen sang.»

²³ Ba loolu wéyee Buur berndeel leen bernde ju réy; ñu lekk, naan; mu yiwi leen, ñu ñibbi ca seen sang. Booba la waa Siri gëjoona def gàngoori yàqkat, di dugg biir réewum Israayil.

Xiifba tar na ca Samari

²⁴ Ba ñu demee ba yeneen jamono, Ben Addàd buurub Siri woo gàngooru xareem gépp, dem gawi Samari.

²⁵ Xiif bu metti am ca Samari ndax gaw ba, ba boppub mbaam-sëf di jar juróom ñett fukki dogi xalis, genn-wàll liibaru jonkanu pitax* di jar juróomi dogi xalis.

²⁶ Mu am bés buurub Israayil jaar ca kaw tata ja, sennas ndaw àddu ca kaw ne ko: «Buur, sang bi, ngalla wallu ma!»

* **6.25 jonkanu pitax:** am na ñu jàpp ne jonkanu pitax xollitu peppu saxyaay la gu ñuy woowe noonu.

²⁷ Mu ne ko: «Bu la Aji Sax ji walluwul, nu ma lay walloo? Du pepp, du ndoxum reseñ ju ma la mana may.»

²⁸ Mu teg ca ne ko: «Lan la sax?» Ndaw sa ne ko: «Ndaw sii da ma noon: “Indil sa doom, nu lekk ko tey, ëllëg nu lekk sama doom.”

²⁹ Nu togg sama doom, bokk ko lekk. Ma ne ko: “Su ëllëgee indil sa doom, nu bokk ko lekk.” Moom nag mu làq doomam.»

³⁰ Ba Buur déggee kàdduy ndaw sa, daa xotti mbubbam ndaxu naqar. Ma ngay dox, di wéy ca kaw tata ja, mbooloo ma tollu ci suuf séenuñu lu moy saaku bi mu def njiitlaay, di ko ñaawloo.

³¹ Ma nga naan: «Yal na ma Yàlla teg mbugal mu gëna tar ndegam bésub tey jii boppub Alyaasa doomu Safat du teqalikook baatam.»

³² Fekk na Alyaasaa nga ca këram toog, mag ña bokk toog ak moom. Buur yebal ndaw ca moom. Ndaw la agseegul, Alyaasa ne mag ña: «Xoolleen bóomkat bii yebal kuy dogsii sama bopp! Xam ngeen lan la, bu ndaw li agsee rekk, tëjleen bunt bi, tere koo dugg; ndax du tàñki sangam laay dégg, mu topp ci moom sax?»

³³ Naka la Alyaasa di wax, ndaw la ne jimeet, jëm ca moom. Ma nga naan: «Gis nga musiba mii Aji Sax ji wacce. Kon ana lu may séentooti ci Aji Sax ji?»

7

¹ Ba loolu amee Alyaasa ne: «Dégluleen kàddug Aji Sax ji. Aji Sax ji nee: Nègëni ëllëg benn nattub lëmm ci sunguf su mucc ayib benn dogu xalis

donɲ lay doon, ñaari natti lors it di benn dogu xaaalis ca buntu Samari.»

² Jaraaf ja daan ànd ak Buur saa su ne àddu ca ne góoru Yàlla ga: «Ma ne, su Aji Sax ji ubbi woon sàqi asamaan sax, ndax man naa tax loolu am?» Mu ne ko: «Dinga ci teg sa bët déy, waaye doo ci lekk.»

Aji Sax ji wallu na Samari

³ Ci biir loolu amoon na ñeenti gaana yu nekkoon ca buntu dëkk ba. Ña nga naan ci seen biir: «Xanaa dunu toog fii ba dee?

⁴ Su nu demee ca biir dëkk ba, danuy dee ak xiif. Su nu toogee fii itam, dee ak xiif. Kon kay nan dem ca dalub waa Siri, jébbal leen sunu bopp. Su ñu nu bàyyee, nu dund, baax na. Su ñu nu reyee it, nu dee rekk.»

⁵ Ci kaw loolu ñu jóg timis, jëm ca dalub waa Siri. Ba ñu agsee ca peggub dalu waa Siri, gisuñu luy nirook nit sax.

⁶ Booba fekk na Boroom bi dégtal waa dalub Siri riirum fas yu ànd aki watiiri xare ak gàngoor gu réy, ba tax ñu naan ca seen biir: «Ãa! Loolu de, buuri Etteen ña ak buuri Misra lañu, Buurub Israayil moo leen fey, ngir ñu songsi nu!»

⁷ Ba mu ko defee ñu jóge fa ca timis, bàyyi fa seeni xaymaak seeni fas ak seeni mbaam, wacc dal ba noonu, daw rawaleji seen bakkan.

⁸ Ñeenti gaana ya nag dikk, ba jub dal ba, daldi jegesi, dugg cib xayma, lekk fa, naan, jële fa xaaalis ak wurus aki yére, dem nēbbi ko; dellu duggaat cib xayma jëleeti fa, dem nēbbi ko.

⁹ Ba loolu amee ñu ne ca seen biir: «Nun kat defunu njub. Bésub tey jii bésub jàmm la; nun, nu ne patt yéglewunu ko. Su nu xaaree ba jant bi leer

de, àq dina nu topp. Kon nag ayscaleen nu dem yeggeji ko waa kër buur.»

¹⁰ Ñu daldi dem woo wattukati buntu dëkk ba, wax leen, ne leen: «Dem nanu ca biir dalu waa Siri; ndeke kenn nekku fa, baat jibu fa; dara lu moy fas yu yeeweek mbaam yu yeeweek xayma yu ne ñumm.»

¹¹ Wattukati bunt ba woote, yégle ko ca biir kër buur.

¹² Buur jóg ca guddi, wax aki jawriñam ne leen: «Ma wax leen nag li nu waa Siri di fexeel. Xam nañu ne nu ngi dee ak xiif. Moo tax ñu jóge ca seen dal, làquji ca àll ba. Xam naa dañu ne: “Bu ñu génnee dëkk bi rekk, nu jàpp leen, ba noppi dugg ci biir dëkk bi.”»

¹³ Kenn ca jawriñ ya ne ko: «Nanu yónni rekk ay nit ñu war juróomi fas ci yi nu dese ci dëkk bi. Bu ñu leen reyee de, ñook mbooloom Israayil mi des ci dëkk bi yépp ay yem demin. Kon nanu leen yónni rekk te seet ba xam.»

¹⁴ Ba loolu amee ñu waajal ñaari watiir ak seeni fas, Buur yebal ay ndaw yu toppi mbooloom Siri, ne leen: «Demleen seeti.»

¹⁵ Ñu dem toppi leen ba ca dexu Yurdan, ndeke yoon wa fees na dell aki yéreeki juntuukaay yu waa Siri sànni, ba ñuy daw. Ndaw ya waññiku, wax ko Buur.

¹⁶ Mbooloo ma riir, génn wuti dalu Siri ba, sēxētoo ko. Ci kaw loolu benn nattub lëmm ci sunguf su mucc ayib di jar benn dogu xalis donj, ñaari natti lors it di benn dogu xalis, muy la Aji Sax ji waxoon.

¹⁷ Fekk na Buur teg jawriñam ja mu doon àndal saa su nekk ca buntu dëkk ba, mu di ko wattu.

Mbooloo ma nag di buuxante, ba dëggaate ko ca bunt ba, mu dee. Muy la góoru Yàlla ga yégle woon ba Buur dikkee ca moom.

¹⁸ Na ko góoru Yàlla ga waxe woon Buur, ne ko: «Nëgëni ëllëg benn nattub lëmm ci sunguf su mucc ayib doon benn dogu xalis donɗ, ñaari natti lors it di benn dogu xalis ca buntu Samari,» noonu la ame.

¹⁹ Jaraaf ja da caa àddu woon ne góoru Yàlla ga: «Ma ne, su Aji Sax ji ubbi woon sàqi asamaan sax ndax man naa tax loolu am?» Mu ne ko: «Dinga ko gisal sa bopp déy, waaye doo ci lekk.»

²⁰ Loolu ci boppam moo ko dal itam, ndax mbooloo ma dañoo buuxante, ba dëggaate ko ca bunt ba, mu dee.

8

Ndawas Sunem sa jotaat na alalam

¹ Am na bés Alyaasa wax ndaw sa mu dekkaloon doomam ju góor ne ko: «Ayca, àndal ak sa njaboot, ngeen dali fu ngeen mana dal, ndax Aji Sax ji dogal na ab xiif ci réew mi, te dina am juróom ñaari at.»

² Ndaw sa fabu, def la ko góoru Yàlla ga wax, dem yoonam mook njabootam, dali ca réewum Filisteen ña, toog fa diiru juróom ñaari at.

³ Ba juróom ñaari at ya matee, ndaw sa jóge ca réewum Filisteen ña, ñibbisi. Mu dem ca Buur, di sàkku mu delloo ko këram ak suufam.

⁴ Loolu fekk Buur di waxtaan ak Gexasi, surgab Alyaasa góoru Yàlla ga, naan ko: «Ayca, wax ma mboollem jaloore yi Alyaasa def.»

⁵ Gexasi nag di nettali Buur na Alyaasa dekkalee woon xale ba, rekk ndaw sa Alyaasa dekkaloon

doomam ju góor ne jalañ, di sàkkusi ca Buur mu jox ko kèram ak suufam. Gexasi ne ko: «Ndaw saa ngii nag, Buur, sang bi. Doomam ju góor jii la Alyaasa dekkaloon.»

⁶ Buur laaj ndaw sa, mu wax ko lépp. Buur boole kook benn bëkk-néegam ne ko: «Fexeel ba ñu delloo ndaw sii lépp luy alalam ak dayob lépp lu suufam meññoon, la ko dale ca bés ba mu fi jógee ba tey jii.»

Asayel mujj na falu ca Siri

⁷ Am na it yoon wu Alyaasa demoon Damaas, péeyu Siri. Fekk Ben Addàd buurub Siri wopp. Ba ñu ko waxee ne ko: «Góoru Yàlla gi ñëw na fi,»

⁸ Buur ne Asayel, ab jawriñam: «Demal ca góoru Yàlla ga te yóbbaale loo teg ci loxoom, mu seetal ma ci Aji Sax ji. Laajal ma ko ne ko: “Ndax dinaa jóg ci sama wopp jii?”»

⁹ Asayel dem ca moom, yóbbaale lu mu ko jox, muy mboolem la gën ca Damaas, tollu ci sēfub ñeent fukki giléem. Mu dikk taxaw ca kanamu Alyaasa, ne ko: «Ben Addàd buurub Siri moo ma yónni fi yaw, ne ma: “Laajal ma Baay Alyaasa ndax dinaa jóge ci sama wopp jii.”»

¹⁰ Alyaasa ne ko: «Demal ne ko dina jóg moos, waaye Aji Sax ji won na ma ne dina dee déy!»

¹¹ Ba loolu amee góoru Yàlla ga ne dann, ne ko jàkk, ba Asayel rus. Alyaasa daldi jooy.

¹² Asayel ne ko: «Sang bi, looy jooy?» Mu ne ko: «Damaa xam lu bon li ngay defi waa Israayil. Seeni tata ngay taal, seeni xale yu góor nga jam saamar ñu dee, seeni doom nga tas ci suuf, seeni jigéeni biir nga butti.»

¹³ Asayel ne ko: «Moo sang bi, man mi ab xaj gën, nu ma mana defe jooju jëf ju réy?» Alyaasa ne ko: «Aji Sax ji won na ma ne yaay doon buurub Siri.»

¹⁴ Asayel bàyyikoo ca Alyaasa, dellu ca sangam. Mu ne ko: «Lu la Alyaasa wax?» Mu ne ko: «Nee na ma de dinga jóg moos.»

¹⁵ Ca ëllëg sa nag Asayel fab malaan, xooj ko ci ndox, dëpp ko ca kanamu buur ba, fatt ko, mu dee. Gannaaw loolu Asayel falu buur, wuutu ko.

Yexoram falu na Yuda

¹⁶ Ba buurub Israayil Yoram doomu Axab duggee ca juróomeelu atu nguuram, ca la Yexoram doomu Yosafat buurub Yuda falu buur ca Yuda.

¹⁷ Fanweeri at ak ñaar la amoon ba muy falu buur, te juróom ñetti at la nguuru fa Yerusalem.

¹⁸ Tàñki buuri Israayil la topp, waa kër Axab la roy, ndax doomu Axab la jël jabar, di def li Aji Sax ji ñaawlu.

¹⁹ Waaye Aji Sax ji bëgguloona tas Yuda ndax Daawuda, jaamam ba, ndax la mu ko digoona jafalal seen nguur, moom aki doomam, ni jum bu dul fey.

²⁰ Ca jamonoy Yexoram la Edomeen ña fippu, bañ moomeelu Yuda, ba fal seen buuru bopp.

²¹ Gannaaw loolu Yexoram jàll ba Cayir, yóbbaaale watiiri xareem yépp. Moo jóg ag guddi, dal ca kaw Edomeen ña leen gawoon, moom ak njiiti watiiri xareem. Waaye gàngooru Yuda daw, dellu ca seeni xayma.

²² Edomeen ñaa ngi bañ moomeelu Yuda ba tey jii. Jant yooyu la waa dëkk ba ñuy wax Libna itam fippu.

²³ Li des ci mbiri Yexoram ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

²⁴ Buur Yexoram nag saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca bàmmeelu maamam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Axasya doomam falu buur, wuutu ko.

Axasya falu na Yuda

²⁵ Ba Yoram doomu Axab buurub Israayil duggee ca fukkeelu atu nguuram ak ñaar, ca la Axasya* doomu Yexoram falu buur ca Yuda.

²⁶ Ñaar fukki at ak ñaar la Axasya amoon ba muy falu buur, te menn at la nguuru fa Yerusaleem. Atalyaa mooy yaayam, sëtub Omri buurub Israayil.

²⁷ Axasya topp ca t ànki waa kër Axab, di def li Aji Sax ji ñaawlu ni waa kër Axab, ndax goro la woon ca waa kër Axab.

²⁸ Axasya ànd naak Yoram doomu Axab, xarejeek Asayel buurub Siri ca Ramot Galàdd. Waa Siri jam Yoram.

²⁹ Buur Yoram nag walbatiku fajuji ca Yisreel ndax jam-jami waa Siri ya ca Raama, ba muy xareek Asayel buurub Siri. Doomu Yexoram, Axasya buurub Yuda nag dem seeti Yoram doomu Axab fa Yisreel ndax jagadeem ja.

9

Alyaasa fal na Yewu

* **8.25 Axasya** ak Yowaxas, kenn ki la.

¹ Ci kaw loolu Yonent Yàlla Alyaasa woolu kenn ca kurélu yonent ya, ne ko: «Takkul, jël taxub diw bii, te dem ba Ramot Galàdd.

² Boo yeggee, seet fa Yewu doomu Yosafat doomu Nimsi. Fekk ko ca ña muy àndal, jële ko ca seen biir, ànd ak moom, dugg néeg bu ngeen mana ñaaroo.

³ Su ko defee nga jël taxub diw bi, sotti ko ci kaw boppam te wax ko ne ko: “Aji Sax ji nee: Diw naa la, fal la ngay buurub Israayil.” Boo noppee, bul yeexantu. Ubbil bunt ba, daw.»

⁴ Ba loolu amee xale bu góor ba, yonent bu ndaw ba Alyaasa yónni, dem ba àgg Ramot Galàdd.

⁵ Naka la agsi rekk, fekk njiiti gàngooru xare gi bokk toog. Mu ne: «Kilifa gi, bataaxal laa la indil.» Yewu ne ko: «Ku ko moom ci nun?» Mu ne ko: «Xanaa yaw, kilifa gi.»

⁶ Yewu jóg, ànd ak moom, dugg ca biir kër ga, mu sotti diw ga ca boppam, ne ko: «Aji Sax ji Yàllay Israayil nee: Diw naa la, fal la buurub Israayil sama ñoñ.

⁷ Nanga tas sa kër sang Axab, te noonu laay toppe soxnaam Yesabel sama bakkani jaam ñépp: muy samay yonent, man Aji Sax ji ak sama bakkani jaam ñi dul yonent.

⁸ Waa kër Axab yépp ay dee. Dinaa bóom képp kuy colal te bokk ci waa kër Axab, ci digg Israayil, muy gor di jaam.

⁹ Dinaa def kër Axab tas, mel ni kër Yerbowam doomu Nebat, mbaa kër Basa doomu Axya.

¹⁰ Yesabel moom, ay xaj a koy lekk ca toolub Yisreel, kenn du ko suul.» Ba loolu amee yonent bu ndaw ba ubbi bunt ba, daw.

¹¹ Yewu génñ, dellu ca moroomi jawriñam ña. Ñu ne ko: «Mbaa jàmm? Lu indi dof bii ci yaw?» Mu ne leen: «Ah, xam ngeen nit kii aki waxam rekk!»

¹² Ñu ne ko: «Wax nu waay, bu nu nax!» Mu ne leen nee na ko nàngam ak nàngam, teg ca ne leen: «Mu ne: “Aji Sax ji nee: Diw naa la, fal la buurub Israayil.”»

¹³ Ba mu ko defee ñu gaaw, summi seeni mbubb ñoom ñépp, lalal ko ca kaw dëggastal ya, ba noppi wal bufta ba* naa: «Yewu falu na buur!»

Yewu fexeel na buur ya

¹⁴ Ba loolu amee Yewu doomu Yosafat doomu Nimsi fexeel Yoram. Fekk na Yoram ak waa Israayil yépp a ngay wattu Ramot ga ca Galàdd, ndax Asayel buurub Siri.

¹⁵ Booba Buur Yoram moom dem na Yisreel, fajuji ndax jam-jam ya ca xareem baak Asayel buurub Siri. Yewu nag ne: «Ndegam man ngeen àndal, bu kenn rëcce ci biir dëkk bi, di nettaliji waa Yisreel.»

¹⁶ Mu war watiir, jëm Yisreel, fekk Yoram a nga fa woon tëdd ndax jam-jam ya. Axasya buurub Yuda dikk, di ko seet.

¹⁷ Ci biir loolu wattukat ba ca kaw tatay Yisreel séen gàngoor ga Yewu àndal. Mu ne Buur Yoram: «Séen naa gàngoor guy ñëw de.» Yoram ne ko: «Yebalal gawar bu leen gatandu, laaj leen ndax jàmm la.»

¹⁸ Ci kaw loolu gawar ba gatanduji leen, ne leen: «Buur nee: “Mbaa jàmm la?”» Yewu ne ko: «Ana luy sa yoon ci jàmm laam déet? Ayca, toppal sama

* **9.13 bufta**, ab béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal.

gannaaw.» Wattukat ba daldi yégle la xew, ne: «Ndaw la àgg na ca ñoom de, waaye dëppul.»

¹⁹ Yoram yebalaat beneen gawar. Ba mu àggee ca ñoom, ne leen: «Buur nee: “Mbaa jàmm?”» Yewu ne ko: «Ana luy sa yoon ci jàmm laam déet? Ayca, sama gannaaw.»

²⁰ Ba loolu amee wattukat ba dellu yégle la xew, ne: «Ndaw la àgg na ca ñoom de, waaye dëppul. Te na kee di dawale mel na ni Yewu doomu Nimsi, ndax dawalinu dof lay dawal.»

²¹ Ba mu ko defee Yoram ne: «Takkleen!» Ñu takkal Yoram buurub Israayil watiiram, mu génn ànd ak Axasya buurub Yuda, ku nekk ak sa watiir; ñu dawal dogaleji Yewu, taseek moom fa doonoon toolub Nabot mu Yisreel[†].

²² Yoram jàkkaarlook Yewu, ne ko: «Yewu, mbaa jàmm?» Yewu ne ko: «Ana nu jàmm di ame te sa bàkkaarub bokkaaley ndey Yesabel jógu fi, mook xërëmam yi ne xas?»

²³ Yoram ne wërëñ daw, àddu ca kaw, ne Axasya: «Axasya, wor nañu nu!»

²⁴ Yewu daldi sox fittam ak doole, fitt Yoram ca diggante mbagg ya, mu génne ca xol ba, Yoram ne lasiim ca watiiram.

²⁵ Ba loolu amee mu ne jaraafam ba ñuy wax Bitkar: «Foral sànni ci toolub Nabot mu Yisreel. Yaa ngi fàttaliku ba nu bokkee watiir maak yaw, topp ca baayam Axab te Aji Sax ji rëbb ko ne ko:

²⁶ “Aji Sax ji dafa wax ne: Deretu Nabot ak deretu doomam yi déy, gis naa mu tuuru fii démb. Kon nag dinaa la ko topp, nga fey ko ci tool bii.

[†] **9.21 toolub Nabot mu Yisreel:** seetal ci 1.Buur ya saar 21.

Loolu la Aji Sax ji wax[‡].” Kon nag yóbbul sànni ci tool bi, muy la Aji Sax ji waxoon.»

²⁷ Axasya buurub Yuda gis loolu, daw jaare ca yoonu Bet Gan, Yewu dàqi ko, tey yuuxu naan: «Jamleen ko, moom itam.» Ñu jam ko ca kaw watiiram ca yoon wa ngay yéeg jëm Gur, ca wetu Yiblam. Mu daw ba Megido, deewe foofa.

²⁸ Ba loolu amee ay surgaam yeb ko ca watiiram, yóbbu Yerusaleem, ñu denc ko ca bàmmeelem, fa ñu denc ay maamam, ca gox ba ñu naan Kër Daawuda.

²⁹ Ca fukkeelu at ak benn ca nguurug Yoram doomu Axab la Axasya falu woon buur ca Yuda.

Yesabel dee na

³⁰ Gannaaw loolu Yewu jubsii Yisreel, Yesabel yaayu Buur dégg ko, tusngalu, defaraat boppam, taxaw ca palanteer ba, di séentu.

³¹ Naka la Yewu wees buntu dëkk ba, di dug-gsi rekk, mu ne: «Mbaa jàmmee, Simri mu ndaw, bóomkatub sangam§?»

³² Yewu séentu palanteer ba ne: «Ana ku far ak man fii waay?» Ñaar ba ñetti bëkk-néeg ne pëll ca kaw palanteer ba, séentu ko.

³³ Mu ne: «Sànnileen ko ci suuf.» Ñu jàpp Yesabel, sànni ko fa suuf, deret ja tis ca kaw taax maak fas ya; Yewu dëggaate néew ba.

³⁴ Ba loolu wéyee mu dugg ca biir kër ga, lekk daldi naan ba noppi, ne: «Jubluleen ci jigéen ju alku jee te suul koo waay, ndaxte doomu buur la.»

‡ 9.26 Seetal ci 1.Buur ya 21.19. § 9.31 Seetal ci 1.Buur ya 16.8-20.

³⁵ Ba ñu demee, di ko suuli nag, fekkuñu dara ca moom lu moy kaan ma donɗ ak ndëgguy tànk yaak cati loxo ya.

³⁶ Ñu dellu wax ko Yewu, mu ne: «Loolu moo doon kàddug Aji Sax ja mu waxoon, Ilyaas mu Tisbi jaamam ba jottali ko, ne: “Ci toolub Yisreel la xaj yi di lekke Yesabel*.

³⁷ Néewub Yesabel dina mel ni mbalit ci àll bi, ci biir toolub Yisreel, ba kenn du man ne: Kii Yesabel a.”»

10

Yewu bóom na waa kër Axab

¹ Buur Axab amoon na juróom ñaar fukki doom yu góor ca Samari. Yewu bind ay bataaxal, yónnee ca Samari ca kilifay Yisreel ak mag ñaak dagi doomi Axab, ne leen:

² «Gannaaw yeenay wattu seen doomi sang te yeena yor watiir yeek fas yi, dëkke dëkk bi ñu wëraley tata, boole ci yore gannaay yi, bu ngeen dee jot ci bataaxal bii rekk,

³ tànnleen ki gën te gën di jàmbaar ci seen doomi sang, ngeen teg ko ci jalu baayam. Su ko defee ngeen xeexal seen waa kër sang.»

⁴ Ñu am tiitaange nag lool, daldi ne ca seen biir: «Seetleen rekk ñaari buur a ngii yu manula të Yewu; mbaa nun dinanu ko mana të yee?»

⁵ Ba loolu amee ka yilif kër buur ak ka yilif dëkk baak mag ñaak dag ya yónnee ca Yewu, ne ko: «Nun say surga lanu, lépp loo nu wax dinanu ko def. Dunu fal kenn buur. Loo def baax na.»

* **9.36** Seetal ci *1.Buur ya 21.19*.

⁶ Ba mu ko defee Yewu bind leen ñaareelu bataaxal, ne leen: «Ndegam man ngeen àndal te sama kàddu ngeen di topp, dogleen seen boppi doomi sang yu góor te fekk ma fii ci Yisreel nēgēni èllēg.» Booba doomi buur yu góor juróom ñaar fukk lañu, nekk ak kàngami dēkk ba leen yar.

⁷ Ba bataaxal ba agsee, kàngam yooyu boole doomi buur yu góor ya, rendi, ñuy juróom ñaar fukki góor. Ñu yeb seeni bopp ciy damba, yónnee Yewu ca Yisreel.

⁸ Ndaw la agsi ne ko: «Indi nañu boppi doomi buur ya.» Yewu ne: «Defleen ko ñaari jal ca buntu dēkk ba, ba èllēg.»

⁹ Ca èllēg sa mu génñ taxaw ca kanam mbooloo mépp ne: «Yeen defuleen dara. Man mii maa fexeel samab sang, rey ko. Waaye ana ku bóom ñii ñépp?

¹⁰ Kon xamleen ne du lenn luy fanaan àll ci kàddug Aji Sax ji ci li mu wax ci waa kër Axab. Aji Sax ji sotal na la mu waxoon, Ilyaas jaamam ba jottali ko.»

¹¹ Ba mu ko defee Yewu rey mboolem ña desoon ca kër Axab ca Yisreel ak mboolemi kàngamam aki jegeñaaleem aki sarxalkatam, bàyyiwu ca kenn, mu rēcc.

¹² Gannaaw loolu Yewu fabu jëm Samari. Ba mu demee ba tollook Bet Eket, ca sàmm sa,

¹³ daldi dajeeek bokki Axasya buurub Yuda. Mu ne leen: «Yeenay ñan?» Ñu ne ko: «Bokki Axasya lanu. Danuy nuyuji doomi Buur Axab ak doomi Lingeer yaayu Buur.»

¹⁴ Mu ne: «Jàppleen leen!» Ñu jàpp leen, dem rendi leen ca wetu teenu Bet Eket; ñuy ñeent fukk ak ñaar, bàyyiwuñu ca kenn, mu rēcc.

¹⁵ Ba loolu wéyee Yewu bàyyikoo fa, gis Yonadab doomu Rekab, mu dikk dajeeek moom. Mu nuyook moom, ne ko: «Mbaa ni ma fareek yaw te muy dëgg, ni nga fareek man te muy dëgg?» Yonadab ne ko: «Waawaaw.» Yewu ne ko: «Kon nag jox ma sa loxo!» Mu jox ko loxo; mu xëcc ko, yéegé ko ca watiir ba,

¹⁶ ne ko: «Ñëwal nu dem rekk, nga gis ni ma farloo ci mbiri Aji Sax ji.» Mu waral ko ci watiiram, yóbbu ko.

¹⁷ Ba Yewu àggee Samari, daa rey mboolem ña desoon ca waa kër Axab ca Samari, raafal leen, muy la Aji Sax ji waxoon Ilyaas.

Yewu fir na waa kër Baal

¹⁸ Ba mu ko defee Yewu woo mbooloo ma mépp, ne leen: «Axab tuuti la jaamu Baal. Man Yewu bu baax laa koy jaamu.

¹⁹ Ayca, woolleen ma yonenti Baal yépp ak sarx-alkatam yépp ak jaamukatam yépp. Bu kenn wuute, ndax sarax bu réy laay defal Baal. Képp ku ko wuute dina dee.» Booba Yewoo ngi fexee nax ñiy jaamu Baal, ba rey leen.

²⁰ Yewu ne leen: «Beralleen Baal am ndaje.» Ñu yéene.

²¹ Yewu nag yónnee ca Israayil gépp; mboolem ñay jaamu Baal dikk, kenn desul. Ci kaw loolu, ñu dugg kër Baal, ba kër ga fees dell.

²² Yewu ne ka yor cummikaay la: «Képp kuy jaamu Baal, indil ko mbubb.» Mu indil leen ay mbubb.

²³ Ba loolu amee Yewu ànd ak Yonadab doomu Rekab, duggsi biir kër Baal. Mu ne jaamukati Baal ya: «Xoolleen bu baax, ba gis ne yéenu neen la, te

jaamukati Aji Sax ji raxu leen, xanaa jaamukati Baal rekk.»

²⁴ Ña ngay dugg, ne dañuy def ay saraxi rendi-dóomal ak yeneen sarax. Fekk na Yewu teg ca biti juróom ñett fukki nit, ne leen: «Ku ci bàyyi kenn ci ñi ma leen reyloo, ba mu rëcc, sa bakkan ngay feye bakkanam.»

²⁵ Ba ñu noppee ca saraxi rendi-dóomal ya, Yewu ne dag yaak jawriñi xarekat ya: «Duggleen, rey leen. Bu kenn génn.» Ñu daldi leen leel ñawkay saamar, ñu daanu. Dag yaak jawriñ ya sànni néew ya ca biti, ba noppi dugg ca néegu Baal ba gëna biire.

²⁶ Ñu génne tuuri doj ya sampe woon ca kër Baal, lakk ko.

²⁷ Ñu daane jëmme Baal ja, màbb kër Baal, boole ca, def kob sën, te moom la ba tey jii.

²⁸ Nii la Yewu raafale lu bokk ci Baal ci Israayil.

²⁹ Teewul mu baña dëddu bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat daan bàkkaarloo Israayil, ñuy jaamu ay selluy wurus la ko dale Betel, ba ba ngay àgg Dan.

³⁰ Aji Sax ji nag ne Yewu: «Gannaaw def nga lu baax, di jëfe li ma rafetlu te def nga waa kër Axab mboolem li ma bëggoon, saw askan dina toog ci jalub Israayil ba ca say sët-sëtaat.»

³¹ Terewul Yewu amuloon pastéefu toppe léppi xolam yoonu Aji Sax ji Yállay Israayil. Bàyyiwul ba tey bàkkaar ya Yerbowam daan bàkkaarloo Israayil.

³² Ca jamono jooja nag la Aji Sax ji tàmbalee fell suufas Israayil, Asayel buurub Siri di leen duma ca réew ma mépp.

³³ Noonu lañu ñàkke fa féete dextru Yurdaŋ penku dale ca diiwaanu Galàdd bépp, boole ca suufas waa Gàdd ak waa Ruben ak waa Manase. Mooy la tàmbalee dëkk ba ñuy wax Arower ca kaw dextru Arnon ba ca diiwaanu Galàdd ak Basan.

³⁴ Li des ci mbiri Yewu ak mboolem lu mu def ak njàmbaaram gépp, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

³⁵ Noonu Buur Yewu saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca Samari. Doomam Yowaxas falu buur, wuutu ko.

³⁶ Diir bi Yewu nguuru ci Israayil, Samari di péeyam, ñaar fukki at la ak juróom ñett.

11

Lingeer Atalyaa falu na Yuda

¹ Ci kaw loolu Atalyaa yaayu Axasya xam ne doomam ju góor dee na, mu daldi bóom mboolem ku bokk ci askanu buur.

² Teewul jigéenub Axasya, Yoseba doomu Buur Yexoram, jàpp Yowas doomu Axasya ju góor, jële ko ca biir doomi buur ya ñuy fexee rey, rawale ko. Ci kaw loolu mu boole kook ab nàmpalkatam, tëj leen cib néeg ngir làq leen Atalyaa, ba kenn reyu ko.

³ Yowas nekk naak Yoseba fa kër Yàlla ga, làqu fa juróom benni at, te Atalyaa di nguuru fa réew ma.

Yuda bañ na

⁴ Ca atum juróom ñaareel ma, Yoyada woolu waa Keret ya jiite kuréli téeméeri nit, ak yeneen dag ya, ñu wuyusi ko ca kër Aji Sax ji. Mu fasook ñoom kóllère, giñloo leen ca kër Aji Sax ji, ba noppi nuyole leen ak doomu Buur.

⁵ Ci kaw loolu mu sant leen ne leen: «Li ngeen di def mooy lii: Yeen ñi aye liggéey bésib Noflaay, na seen xaajub ñetteel sàmm ndénkaaneb kër buur,

⁶ beneen xaajub ñetteel ba wattu buntu Sur ba, xaajub ñetteel ba ca des féeteek bunt ba ca gannaaw dag ya. Noonu ngeen di ay-ayloo wattub kër buur.

⁷ Seen yeneen ñaari kuréel yi ayewul bésib Noflaay, nañu wattusi kër Aji Sax ji, ngir aar buur bi.

⁸ Yeen ñiy dar Buur, fegleen ko wet gu nekk, ku nekk ñàbb ngànaayam. Képp ku jëm ci seenug làng, dees koy rey. Àndleen ak Buur ak fu mu mana jëm.»

⁹ Ci kaw loolu njiiti kuréli téeméer ya def mboolem la leen Yoyada sarxalkat ba sant. Ku nekk ànd ak say nit, ña aye bésib Noflaay ak ña wàcc bésib Noflaay, ñu bokk dikk ca Yoyada, sarxalkat ba.

¹⁰ Ba loolu amee, sarxalkat ba jox njiiti kuréli téeméer ya, xeej yaak pakki Buur Daawuda ya nekkoon ca biir kër Aji Sax ji.

¹¹ Dag ya nag dar buur ba, ku nekk ñàbb ay gannaayam, ñu dare kër Yàlla ga ak sarxalukaay ba, wetu ndijoor ba wetu càmmoñ, ngir yéew buur ba.

¹² Yoyada génne doomu buur ba, solal ko mbaxanam buur, jox ko kayitu doxalinu nguur ga; ñu fal ko nag buur, diw ko diwug pal, ñu daldi tàccu, ne: «Guddaluw fan, Buur!»

¹³ Ba Atalyaa dégge coowal dag yaak mbooloo ma, daa àgg ca mbooloo ma, fa kër Aji Sax ji.

¹⁴ Mu xool, yem ci buur ba taxaw fa kenu ga, na ñu ko baaxoo, kilifay xarekat yaak boroom liit ya dar Buur, waa réew ma mépp di bannexooka wal

liit ya. Atalyaa ne tareet ay yéereem ndaxu naqar, daldi yuuxu ne: «Wor am naay! Wor am na!»

¹⁵ Ci kaw loolu Yoyada sarxalkat ba sant njiiti kuréli téeméer ya, kilifay gàngoor ga, ne leen: «Génneleen ko làng gi, te ku ko topp, jamleen ko, mu dee.» Fekk na Yoyada ne buñu ko rey ci biir kër Aji Sax ji.

¹⁶ Ba mu ko defee ñu teg ko loxo. Ba mu demee ba àgg kër buur, bay tollook fa fas yay dugge, foofa lañu ko reye.

¹⁷ Ba loolu amee Yoyada digoo kóllère diggante Aji Sax ji ak Buur baak askan wa, ngir ñu doon ñoñi Aji Sax ji. Mu digoo ko itam diggante Buur ak askan wa.

¹⁸ Ci kaw loolu waa réew ma mépp ànd dem ca kër ga ñuy jaamoo Baal. Ñu màbb ko, ay sarxalukaayam ak jëmmi nataalam, ñu tas tasar, Matan sarxalkatu Baal ba, ñu rey ko ca kanam sarxalukaay ya. Ci biir loolu Yoyada sarxalkat ba teg ay wattukat ca kër Aji Sax ji.

¹⁹ Mu dellu nag woo njiiti téeméeri nit yaak waa Keret ñaak yeneen dag yaak mboolem waa réew ma, ñu jële Buur kër Aji Sax ji, jaare ca buntu dag ya, yóbbu ko kër buur. Yowas daldi toog ca ngànguney buur ya.

²⁰ Waa réew mépp di bànnexu, Péey ba am jàmm ndax la ñu jam Atalyaa saamar ba mu dee ca kër buur.

12

Yowas santaane na ñu defaraat kër Aji Sax ji

¹ Juróom ñaari at la Yowas amoon ba muy falu buur.

² Ca juróom ñaareelu atu nguurug Yewu buurub Israayil, ca la Yowas falu ca Yuda. Ñeent fukki at la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy Cibya ma cosaanoo Beerseba.

³ Yowas di def li Aji Sax ji rafetlu mboolem diir ba muy wéy ci ndigalal Yoyada.

⁴ Terewul bérebi jaamookaay ya jëleesu ko fa. Mbooloo ma dañoo wéy di fa def ay sarax aka taal cuuraay.

⁵ Mu am bés mu wax sarxalkat ya ne leen: «Mboolem xaaalis bu ñu sellalal kër Aji Sax ji, muy xaaalisu njot-gi-bakkan*, mbaa xaaalis bu ñu wàccoo ngiñ, mbaa bépp xaaalisu saraxu yéene bu nit di indi kër Aji Sax ji,

⁶ na ko sarxalkat bu nekk nangoo ci seen loxoy xame, ngir ñu liggéeye ko kër Yàlla gi, fépp fu fi laaj ñu defaraat ko.»

⁷ Fekk na Yowas dugg ci ñaar fukkeelu atu nguuram ak ñett, te taxul sarxalkat ya defarluwaat lenn ci kër Aji Sax ji.

⁸ Buur Yowas woolu Yoyada, sarxalkat ba ak yeneen sarxalkat ya, ne leen: «Ana lu waral defaruleen lenn ci kër Aji Sax ji? Léegi nag buleen nangooti xaaalis ci seeni xame, waaye joxeleen ko, ñu defare ko kër Aji Sax ji.»

⁹ Sarxalkat ya déggal ko, jëlatuñu xaaalis ci mbooloo mi, sasootuñu liggéeyu defaraat kër Aji Sax ji.

¹⁰ Ba mu ko defee Yoyada sarxalkat ba wut waxande, bënn pax ca kubeer ga, teg ko ca wetu sarxalukaay ba, fa féete ndijoor, booy duggsi ci kër

* **12.5 xaaalisu njot-gi-bakkan:** seetal ci *Mucc ga* 30.11-16.

Aji Sax ji. Sarxalkat yay wattu bunt ba di def ca waxande wa mboolem xaaalis bu ñu indi ca kër Aji Sax ji.

¹¹ Ci kaw loolu saa yu ñu gisee ne xaaalis bu takkoo ngi ci waxande wi ci kër Aji Sax ji, bindkatub Buur ànd ak sarxalkat bu mag ba dikk, waññ ko, fas ko.

¹² Bu ñu takkee limu xaaalis ba, teg ko ca loxoy ña ñu tabb, ñu wara saytu liggéeyu kër Aji Sax ji. Su ko defee ñu fey ca ñay liggéey ca kër Aji Sax ji, muy liggéeykatu bant yaak yeneen liggéeykat ya,

¹³ ak tabaxkat yaak yattkati doj ya, jënd ca bant ak doji yatt yi ñu soxla ci defarub kër Aji Sax ji, ak mboolem lu ñuy jënd ngir defar kër Aji Sax ji.

¹⁴ Waaye xaaalis bi ñuy indi ci kër Aji Sax ji defaraluñu ci kër Aji Sax ji ay mbalkay xaaalis mbaa ay paakaaki këllu tuuru mbaa ay liit ak lenn luy juntuukaayu wurus mbaa xaaalis.

¹⁵ Ñi yor liggéey bi daal lañu ko jox ngir ñu defaraat kër Aji Sax ji.

¹⁶ Soxlawuñu woona laaj dara nit ñi ñuy teg xaaalis bi ci seeni loxo ngir ñu fey liggéeykat yi, ndax màndu ga ñu daan jëfe.

¹⁷ Xaalisu saraxu peyug tooñ nag ak xaalisu saraxu pootum bàkkaar daawuñu ko indi ci kër Aji Sax ji. Sarxalkat yaa ko moomoon.

Buur Yowas jeexal na

¹⁸ Ca jamono yooyu Asayel buurub Siri dem na songi Gaat, nangu ko, doora walbatiku nara dal ci kaw Yerusalem.

¹⁹ Buur Yowas nag dajale mboolem gànjar ga maamam ya, Yosafat ak Yexoram ak Axasya, ja-gleeloon Aji Sax ji, boole ca gànjar ga mu ko ja-gleeloon moom ci boppam, ak lépp luy wurus ca dencukaayi kër Aji Sax jeek kër buur. Mu yónnee lépp Asayel buurub Siri, mu dëpp, bàyyi Yerusalem.

²⁰ Li des ci mbiri Yowas ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

²¹ Gannaaw gi, ay jawriñam fexeel ko ba bóom ko ca Bet Milo ca yoonu Sila.

²² Jawriñam ya ñuy wax Yosabàdd doomu Simeyat ak Yewosabàdd doomu Somer, ñoo ko jam, mu dee; ñu denc ko fa ay maamam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Doomam Amaciya falu buur, wuutu ko.

13

Yowaxas falu na ci Israayil

¹ Ba doomu Axasya, Yowas buurub Yuda duggee ca ñaar fukkeelu atam ak ñett ci nguuram, ca la Yowaxas doomu Yewu falu buur ca Israayil, Samari di péeyam. Nguuru na fukki at ak juróom ñaar.

² Muy def li Aji Sax ji ñaawlu, topp ci tànkì Yer-bowam doomu Nebat, di ko roy ci bàkkaar ya mu daan bàkkaarloo Israayil, bañ koo dëddu.

³ Merum Aji Sax ji nag ne jippét ca kaw Israayil, mu teg leen lu yàgg ci loxoy Asayel buurub Siri ak Ben Addàd doomu Asayel.

⁴ Yowaxas nag tinu Aji Sax ji, mu nangul ko, ndax fekk na mu gis fitnay Israayil ji leen buurub Siri fitnaal.

⁵ Aji Sax ji daldi may Israayil ku leen xettali, ba ñu génn ca loxol waa Siri. Ba loolu amee waa Israayil dellu nekk ca seeni kër ci jàmm, na woon démb ak bërki-démb.

⁶ Taxul ba tey ñu dëddu bàkkaarri waa kër Yerbawam ya ñu doon bàkkaarloo Israayil. Dañu caa sax. Te it xer wa ñuy jaamoo Aseraa nga sampe woon ca Samari ba booba.

⁷ Mujj na Yowaxas desewuloon ca gàngooru xareem lu moy juróom fukki gawar ak fukki watiir ak fukki junniy xarekat (10 000), ndax buurub Siri moo rey ña ca des ñépp, duma leen ba ñu ne mbëtt.

⁸ Li des ci mbiri Yowaxas ak mboolem lu mu def aki njàmbaraam, bindees na lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

⁹ Ba mu ko defee Buur Yowaxas saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca Samari. Doomam Yowas falu buur, wuutu ko.

Yowas falu na ca Israayil

¹⁰ Ba Yowas buurub Yuda duggee ca fanweereelu atu nguuram ak juróom ñaar, ca la Yowas doomu Yowaxas falu buurub Israayil, Samari di péeyam. Nguuru na fukki at ak juróom benn.

¹¹ Muy def li Aji Sax ji ñaawlu nag, dëdduwul lenn ci bàkkaar ya Yerbawam doomu Nebat doon bàkkaarloo Israayil. Da caa sax kay.

¹² Li des ci mbiri Yowas ak mboolem lu mu def ak njàmbaar ga mu xareek Amaciya buurub Yuda,

bindees na lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

¹³ Buur Yowas nag saay, fekki ay maamam, Yerbowam falu, wuutu ko. Ñu denc Yowas fa ñu denc buuri Israayil ca Samari.

Yonent Yàlla Alyaasa faatu na

¹⁴ Ba Alyaasa téddee ca wopp ja ko wara yóbbu, Yowas buurub Israayil seeti ko, tiim ko, di jooy naan: «Éy baayoo, baay Alyaasa, yaay watiiru xarey Israayil aki gawaram!»

¹⁵ Alyaasa ne ko: «Indil xala aki fitt.» Mu indi.

¹⁶ Alyaasa ne ko: «Soxal.» Mu sox. Alyaasa teg ay loxoom ca kaw loxoom,

¹⁷ ba noppi ne ko: «Ubbil palanteeru penku bi.» Mu ubbi. Alyaasa ne ko: «Soqil!» Mu soqi. Mu ne ko: «Fittu ndamal Aji Sax jaa ngoog, di fitt gi ngay ame ndam ci waa Siri. Dinga daan waa Siri ca Afeg, ba faxas leen.»

¹⁸ Mu delluwaat ne ko: «Jèlal fitt yi.» Mu jël. Mu ne ko: «Soqil fi suuf!» Mu soqi, ba muy ñetti yoon, bàyyi.

¹⁹ Góorug Yàlla ga nag mere ko, ne ko: «Soo jamoon juróomi yoon ba juróom benni yoon, dinga daan waa Siri, ba jeexal leen tàkk; waaye léegi nag ñetti yoon rekk ngay daan waa Siri.»

²⁰ Gannaaw gi, Alyaasa faatu, ñu denc ko.

Loolu fekk na ndoortel at mu jotaan ay gàngoori yàqkati Mowabeen dugg ca réew ma.

²¹ Mu am bés ay nit doon rob, jekki-jekki gis gàngooru yàqkat di dikk. Ñu sànni néew ba ca bàmmeeelu Alyaasa, daldi daw. Naka la néew ba dal ca yaxi Alyaasa, rekk dekki, ne ñokket, taxaw.

Israayil дума na Siri

²² Ci kaw loolu Asayel buurub Siri di fitnaal Israayil mboolem diir ba Yowaxas di buur.

²³ Aji Sax ji nag baaxe leen, yërëm leen, geesu leen ndax kóllëreem ak Ibraaymaak Isaaxaak Yanqóoba. Looloo tax bëggu leena sànk, te ba tey jii xalabu leen.

²⁴ Ba Asayel buurub Siri deewee, doomam Ben Addàd falu, wuutu ko.

²⁵ Ba mu ko defee Yowas doomu Yowaxas nanguo ci moom dëkki Israayil ya Asayel jële woon ca loxol baayam Yowaxas ci xare. Ñetti yoon Yowas дума na ko Ben Addàd, ba nanguwaat dëkki Israayil.

14

Buuri Israayil ak Yudaa ngi xeexoo

¹ Ba buurub Israayil Yowas doomu Yowaxas duggee ca ñaareelu atu nguuram, ca la Amaciya doomu Yowas falu buur ca Yuda.

² Ñaar fukki at ak juróom la amoon ba muy falu, te ñaar fukki at ak juróom ñeent la nguuru fa Yerusalem. Yaayam moo doon Yowadan ma cosaano Yerusalem.

³ Def na njub gi Aji Sax ji rafetlu, waaye dabul Daawuda maamam. Mboolem noonee Yowas baayam daan jêfe, na la daan jêfe.

⁴ Terewul bérebi jaamookaay ya jëleesu ko fa. Mbooloo ma dañoo wéy di fa def ay sarax aka taal cuuraay.

⁵ Ba nguur ga demee ba dëgër ci loxoom, mu bóom jawriñam ña bóomoon Buur baayam.

⁶ Waaye doomi bóomkat ya, bóomu leen, ngir dëppook la ñu bind ci téereb yoonu Musaa, te Aji Sax ji santaane ko, ne: «Deesul rey baay ndax doom te deesul rey doom ndax baay. Nit ku nekk, bàkkaaruu boppam lees koy reye*.»

⁷ Moom Amaciya moo duma fukki junniy (10 000) waa Edom ca xuru Xorom wa, nangu dëkk ba ñuy wax Sela ca xare ba, tudde ko Yogteel, te noonu la tudd ba bésu tey jii.

⁸ Ba loolu amee Amaciya yónni ay ndaw ca buurub Israayil Yowas doomu Yowaxas doomu Yewu. Mu ne ko: «Dëkk naa la, dikkal nu jàkkaarloo!»

⁹ Yowas buurub Israayil yónnee Amaciya buurub Yuda tontam, ne ko: «Ndég ga ca Liban moo yónnee woon ca garabu seedar gu mag ga ca Liban, ne ko: “Sa doom jii, may ko sama doom jabar.” Ci kaw loolu rabu àllu Liban jaare fa, dëggaate ndég ga.

¹⁰ Dëgg la moos, yaa duma Edom, ba tax nag sam xel jay la. Tee ngaa damu te toog sa kër? Te sax ana looy dugge ci jote buy indi ay wu lay daane, yaw, daanewaale Yuda?»

¹¹ Amaciya nag faalewul wax jooju, Yowas buurub Israayil jóg; ñu jàkkaarloo mook Amaciya buurub Yuda, ca Bet Semes ga ca Yuda.

¹² Ba mu ko defee muy jéllu Yuda fa kanam Israayil. Waa Yuda tasaaroo, ku nekk ñibbi ca sab xayma.

¹³ Yowas buurub Israayil nag jàpp buurub Yuda, Amaciya doomu Yowas doomu Axasya†, ca Bet Semes. Gannaaw loolu mu dem Yerusaleem daldi

* **14.6** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 24.16. † **14.13** *Axasya* ak Yowaxas, kenn ki la.

màbb tata ja, la ko dale buntu Efrayim ba ca buntu Ruq ba, muy ñeenti téeméeri xasab‡.

¹⁴ Ci kaw loolu mu jël mboolem lu doon wurus ak xalis aki ndab ca kër Aji Sax ja ak ca denci kër buur, boole ca nit ñu mu jàpp, daldi dellu Samari.

Yowas buurub Israayil saay na

¹⁵ Li des ci mbiri Yowas ak li mu def ba ci njàmbaraam gi mu xareek Amaciya buurub Yuda, bindees na lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

¹⁶ Gannaaw gi, Buur Yowas saay, fekki ay maa-mam, ñu denc ko Samari, fa bàmmeele buuri Israayil. Doomam Yerbawam falu buur, wuutu ko.

Amaciya buurub Yuda saay na

¹⁷ Amaciya doomu Yowas buurub Yuda dund na fukki at ak juróom gannaaw deewug buuru Israayil Yowas doomu Yowaxas.

¹⁸ Li des ci mbiri Amaciya, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

¹⁹ Lalal nañu ko pexe ca Yerusalem, mu daw dem Lakis. Ñu yónnee dabi ko ca Lakis, foofa lañu ko reye.

²⁰ Ba mu ko defee ay fas lañu yóbboo néew ba, denci ko Yerusalem, fa ay maamam, ca gox ba ñu naan Kër Daawuda.

²¹ Ba loolu wéyee waa Yuda gépp fal Asaryaa§ buur, mu wuutu baayam Amaciya, fekk mu am fukki at ak juróom benn.

‡ **14.13 xasab** mooy guddaayu loxo, diggante catu baaramu digg ak conc, di ñeent fukki sàntimet ak juróom. § **14.21 Asaryaa** mooy Osiyas ba tey.

²² Moom moo tabaxaat dëkk ba ñuy wax Elat, delloo ko ci biir Yuda, gannaaw ba Buur Amaciya saayee, fekki ay maamam.

Yerbowam mu ndaw falu na ca Israayil

²³ Ba buurub Yuda Amaciya doomu Yowas duggee ca fukkeelu atu nguuram ak juróom, ca la Yerbowam doomu Yowas falu ca Israayil, Samari di péeyam. Nguuru na ñeent fukki at ak benn.

²⁴ Muy def li Aji Sax ji ñaawlu, dëdduwul lenn ci bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat daan bàkkaarloo Israayil.

²⁵ Moom moo delloo kemu réewum Israayil fa mu nekkoon, dale ko ca buntu dëkk ba ñuy wax Amat ba ca géēju Xorom, muy la Aji Sax ji Yállay Israayil waxoon jaamam ba, Yonent Yàlla Yunus ma baayam Amitay cosaano Gaat Efer, Yunus jottali ko.

²⁶ Fekk na Aji Sax ji gis Israayil gépp, gor ak jaam, nekke fitna ju metti te amul kenn ku leen wallu.

²⁷ Aji Sax ji nag nammul woona far turu Israayil, ba jant bi dootu ko tiim fenn. Moo tax mu may leen ku leen xettali, muy Yerbowam doomu Yowas.

²⁸ Li des ci mbiri Yerbowam ak mboolem lu mu def ak njambaaram gi mu xaree te nangoo ko dëkk yi ñuy wax Damaas ak Amat gu Yuda, delloo ko Israayil, bindees na lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ci seeni jant.

²⁹ Gannaaw gi, Buur Yerbowam saay, fekki maa-mam ya doon buuri Israayil. Doomam Sàkkaryaa* falu buur, wuutu ko.

* **14.29 Sàkkaryaa** mii wuute naak Yonent Yàlla Sàkkaryaa.

15

Asaryaa falu na buur ca Yuda

¹ Ba Yerbawam buurub Israayil duggee ca ñaar fukkeelu at ak juróom ñaar ci nguuram, ca la Asaryaa* doomu Amaciya falu buur ca Yuda.

² Fukki at ak juróom benn la amoon, ba muy falu buur, te nguuru na juróom fukki at ak ñaar ca Yerusalem. Yaayam mooy Yekolyaa ma cosaano Yerusalem.

³ Asaryaa di def li Aji Sax ji rafetlu, mboolem noonee ko Amaciya baayam daan defe.

⁴ Terewul bérebi jaamookaay ya jëleesu ko fa. Mbooloo ma dañoo wéy di fa def ay sarax aka taal cuuraay.

⁵ Aji Sax ji nag mbugal Asaryaa, teg ko jàngoroy ngaana ba kera bés ba mu deewee. Ci néeg bu ñu ko ber la mujj dëkk. Yotam doomu Buur moo jiite kër ga, yor kilifteefu askanu réew ma.

⁶ Li des ci mbiri Asaryaa ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

⁷ Gannaaw gi, Buur Asaryaa saay, fekki ay maa-mam, ñu denc ko fa weti maamam ya, ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Yotam doomam moo falu buur, wuutu ko.

Sàkkaryaa falu na buur ca Israayil

⁸ Ba Asaryaa buurub Yuda duggee ca fan-weereelu atu nguuram ak juróom ñett, ca la Sàkkaryaa doomu Yerbawam falu buurub Israayil, Samari di péeyam. Juróom benni weer la nguuru.

* **15.1 Asaryaa** mooy Osiyas ba tey.

⁹ Muy def nag li Aji Sax ji ñaawlu, na ko ay maa-mam daa defe. Dëdduwul bàkkaar yu Yerbowam doomu Nebat daan bàkkaarloo Israayil.

¹⁰ Ci kaw loolu Salum doomu Yabes fexeel ko, jam ko ca kanam mbooloo ma, rey ko, daldi falu buur, wuutu ko.

¹¹ Li des ci mbiri Sàkkaryaa bindees ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

¹² Loolu mooy kàddu ga Aji Sax ji waxoon Yewu ne ko: «Saw askan dinañu toog ci kaw jalu Israayil ba ci sa sët-sëtaat.» Te noonu la amee.

Salum falu na buur ca Israayil

¹³ Ba Asaryaa buurub Yuda duggee ca fan-weereelu atu nguuram ak juróom ñeent, ca la Salum doomu Yabes falu buur ca Israayil. Wenn weer la nguuru, Samari di péeyam.

¹⁴ Gannaaw loolu Menayem doomu Gadi bàyyikoo Tirca, ñëw ba Samari, daldi fa jam Salum doomu Yabes, bóom ko, falu buur, wuutu ko.

¹⁵ Li des ci mbiri Salum ak pexeem ma mu laloon, bindees na ko moos ca téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

¹⁶ Booba la Menayem song dëkk ba ñuy wax Tifsax, rey ña fa nekkoon ñépp, dumawaale waa diiwaan ba dale Tirca ba Tifsax, ndax ñoo ko gàntal, bañ koo ubbi buntu dëkk ba. Mu butti jigéeni wérul ña fa nekk ñépp.

Menayem falu na buur ca Israayil

¹⁷ Ba Asaryaa buurub Yuda duggee ca fan-weereelu atu nguuram ak juróom ñeent, ca la

Menayem doomu Gadi falu buurub Israayil. Nguuru na fukki at ca Samari.

¹⁸ Muy def nag li Aji Sax ji ñaawlu; giiru dundam dëdduwul bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat daan bàkkaarloo Israayil.

¹⁹ Ci jamonoom la Tiglaat Pilser† buurub Asiri song réew ma, Menayem jox ko ñetti téeméeri barigoy xalis ak ñeent fukk (340) ngir mu jàppale ko, ba nguuram gëna dëgër.

²⁰ Menayem dajale xalis boobu ci Israayil; jële ko ca mboolem boroom alal ya, ku nekk ci ñoom joxe juróom fukki dogi xalis, ñu yót ko buuri Asiri, mu doora jóge ca réew ma, ñibbi.

²¹ Li des ci mbiri Menayem ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

²² Gannaaw loolu Buur Menayem saay, fekki ay maamam. Doomam Pekaxya falu buur, wuutu ko.

Pekaxya falu na buur ca Israayil

²³ Ba Asaryaa buurub Yuda duggee ca juróom fukkeelu atu nguuram, ca la Pekaxya doomu Menayem falu buurub Israayil, Samari di péeyam. Nguuru na ñaari at.

²⁴ Muy def li Aji Sax ji ñaawlu, dëdduwul bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat daan bàkkaarloo Israayil.

²⁵ Ba mu ko defee Peka doomu kilifag xarekatam Remalya, fexeel ko, ba rey ko ca Samari, ca tatay kër buur, jamaale Argob ak Arye. Remalyaa nga àndoon ak juróom fukki niti Galàdd. Noonu la ko reye, falu buur, wuutu ko.

† 15.19 **Tiglaat Pilser** mbaa Pul ba tey.

²⁶ Li des ci mbiri Pekaxya ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

Peka falu na buur ca Israayil

²⁷ Ba Asaryaa buurub Yuda duggee ca juróom fukkeelu atu nguuram ak ñaar, ca la Peka doomu Remalyaa falu buurub Israayil, Samari di péeyam. Nguuru na ñaar fukki at.

²⁸ Muy def li Aji Sax ji ñaawlu, dëdduwul bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat daan bàkkaarloo Israayil.

²⁹ Ci jamonoy Peka buurub Israayil, Tiglaat Pilser buurub Asiri dikk, nangu dëkk yi ñuy wax Yon ak Abel Bet Maaka ak Yanowax ak Kedes ak Accor ak diiwaani Galàdd ak Galile ak mboolem réewum Neftali. Mu jàpp waa réew ma, yóbbu Asiri.

³⁰ Ba loolu amee ku ñuy wax Ose doomu Ela lalal Peka doomu Remalya pexe, jam ko mu dee. Mu daldi falu buur, wuutu ko. Loolu yemook ñaar fukkeelu atu nguurug buurub Yuda Yotam doomu Asaryaa.

³¹ Li des ci mbiri Peka ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

Yotam falu na buur ca Yuda

³² Ba buurub Israayil Peka doomu Remalya duggee ca ñaareelu atu nguuram, ca la Yotam doomu Asaryaa[‡] falu buur ca Yuda.

³³ Amoon na ñaar fukki at ak juróom ba muy falu te nguuru na fukki at ak juróom benn ca Yerusalem. Yaayam mooy Yerusa doomu Cadog.

[‡] **15.32 Asaryaa** mooy Osiyas ba tey.

³⁴ Muy def li Aji Sax ji rafetlu; mboolem na Asaryaa baayam daan defe la daan defe.

³⁵ Terewul bérebi jaamookaay ya jëleesu ko fa. Mbooloo ma dañoo wéy di fa def ay sarax aka taal cuuraay. Moom nag moo tabax buntu kër Aji Sax ja féete bëj-gànnar.

³⁶ Li des ci mbiri Yotam aki jëfam, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

³⁷ Ci jamonoom la Aji Sax ji tàmbalee xabtal Rec-cin buurub Siri ak Peka doomu Remalya ci kaw Yuda.

³⁸ Gannaaw gi, Buur Yotam saay, fekki ay maa-mam. Ca bàmmeele maamam ya lees ko denc, ca gox ba ñu naan Kër Daawuda maamam. Axas doomam moo falu buur, wuutu ko.

16

Axas falu na buur ca Yuda

¹ Ba buurub Israayil Peka doomu Remalya duggee ca fukkeelu atu nguuram ak juróom ñaar, ca la Axas doomu Yotam falu buur ca Yuda.

² Ñaar fukki at la Axas amoon ba muy falu buur. Nguuru na fukki at ak juróom benn ca Yerusalem, waaye deful li Aji Sax ji Yàllaam rafetlu, na ko maamam Daawuda baaxoo woon.

³ Ca tàñki buuri Israayil la topp. Doomam ju góor sax lakk na ko, defal ko sarax tuur ya, di roy ñaawtéefi xeet ya Aji Sax ji dàqoon ngir bànni Israayil.

⁴ Rendi nay sarax, taal na cuuraay ca bérebi jaamookaay ya ak ca kaw tund ya ak mboolem ker garab gu naat.

⁵ Ci kaw loolu Reccin buurub Siri, ak buurub Israayil Peka doomu Remalya, jóg song Yerusalem xare. Ñu gaw Buur Axas, te manuñu koo daan.

⁶ Jamono yooyu, fekk na Reccin nangu Elat, mu tàbbi ci loxol Siri. Mu génne waa Yuda Elat; Edomeen ña délsi Elat, dëkk fa ba bésuub tey jii.

⁷ Axas nag yebal ay ndaw ca Tiglaat Pilser buurub Asiri, ne ko: «Man de, dama di sab jaam, te di sa doom. Kon nag ngalla dikkal xettali ma ci ñi ma jógal, di buurub Siri ak buurub Israayil.»

⁸ Axas jël xaaalis ak wurus wa nekkoon ca kër Aji Sax ja ak ca denci kër buur, defal ko buurub Asiri yóbbal.

⁹ Buurub Asiri nangul ko, dal ca kaw Damaas, nangu dëkk ba, jàpp waa dëkk ba, yóbbu Kir, ba noppi rey Reccin.

¹⁰ Gannaaw loolu Buur Axas dem ca Tiglaat Pilser buurub Asiri ca Damaas, gis fa sarxalukaay ba fa nekk. Ba mu ko defee Buur Axas yónnee Uri sarxalkat ba nataalu sarxalukaay ba ak tabaxin waak mboolem na mu bindoo.

¹¹ Uri sarxalkat ba daldi tabax sarxalukaay bu dëppook mboolem tegtal ya bàyyikoo ca Buur Axas ca Damaas. Uri daldi àggale liggéey ba, bala Buur Axas di ñibbisi.

¹² Ba Buur Axas ñibbisee, jóge Damaas, ba nemmiku sarxalukaay ba, daa dikk ba ca sarxalukaay ba, joxe fa sarax.

¹³ Taal na fa saraxu rendi-dóomalam, joxe ca saraxu peppam, sotti ca saraxu tuuroom, ba noppi xëpp deretu saraxu cantam ci biir jàmm ca kaw sarxalukaay ba.

¹⁴ Sarxalukaayu xàñar ba tege woon ca kanam

Aji Sax ji, mu jële ko ca kanam kër ga mu nekkoon, ca diggante sarxalukaay bu bees baak kër Aji Sax ji, teg ko ca wetu sarxalukaay bu bees ba, fa féete bëj-gànnar.

¹⁵ Ci biir loolu Buur Axas sant Uri sarxalkat ba ne ko: «Ci kaw sarxalukaay bu mag bi ngay lakke saraxu rendi-dóomal suba si ak saraxu pepp bu ngon bi ak saraxu rendi-dóomal buur bi ak saraxu peppam. Nanga ci boole saraxu rendi-dóomal bi ñuy joxeel mboolem waa réew mi, ak seen saraxu pepp ak seen saraxu tuuru. Te nga xëpp ci kawam mboolem deretu saraxu rendi-dóomal bi ak deretu mboolem sarax su ñuy rendi. Sarxalukaayu xàñar bi moom, maa koy moom, di ko gindikoo ci Aji Sax ji.»

¹⁶ Uri sarxalkat ba def la ko Buur Axas sant lépp.

¹⁷ Ci kaw loolu Buur Axas toj làcci rootukaay* ya ñuy dawal, jële bagaan ya woon ca kaw, teggi mbalka mu mag ma ñuy wax Géej te tege woon ca yëkki xàñar ya ko yenu. Mu teg ko ci kaw ab dëru doj.

¹⁸ Ci kaw loolu bëgg lu neex buurub Asiri tax mu soppi buntu bésab Noflaay ba mbaar tiimoon ci biir kër Aji Sax ji, soppiwaale buntu buur ba féete biti.

¹⁹ Li des ci mbiri Axas ak la mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

²⁰ Gannaaw gi, Buur Axas saay, fekki ay maa-mam. Ca ay maamam lañu ko denc, ca gox ba ñu

* **16.17 làcci rootukaay:** seetal ci 1.Buur ya 7.27-29.

naan Kër Daawuda. Esekiyas doomam falu buur, wuutu ko.

17

Ose falu na buur ca Israayil

¹ Ba Axas buurub Yuda duggee ca fukkeelu atu nguuram ak ñaar, ca la Ose* doomu Ela falu buurub Israayil, Samari di péeyam. Nguuru na Israayil juróom ñeenti at,

² di def li Aji Sax ji ñaawlu. Waaye dabul buurub Israayil ya ko jiitu.

³ Moom la Salmanasar buurub Asiri song, mu nangul ko, di ko fey galag.

⁴ Gannaaw gi nag buurub Asiri gis ne Ose lal na pexe, ndax daa yónnee ay ndaw ca So buuru Misra, ba noppi lànk ne du fey galag at mu nekk. Buurub Asiri jàpp ko, tëj.

Samari, péeyu Israayil, tas na

⁵ Ba loolu amee Salmanasar buurub Asiri dal ca kaw réew ma mépp, dikk ba Samari, gaw ko diiru ñetti at.

⁶ Ba Ose duggee ca juróom ñeenteelu atu nguuram, ca la buurub Asiri nangu Samari, jàpp waa Israayil, yóbbu Asiri. Ñii mu teg leen ca diiwaanu Ala, ñee ca Gosan ca wetu dex ga ñuy wax Abor, ña ca des mu dëel leen ca dëkki xeet wa ñuy wax Medd.

⁷ Li waral ñu nangu Samari mooy waa Israayil a bàkkaar, tooñ Aji Sax ji seen Yàlla ja leen génne réewum Misra, xettali leen ca Firawna buuru Misra. Waa Israayil di jaamu yeneen yàlla,

* **17.1 Ose** mii wuute naak Yonent Yàlla Ose.

⁸ di topp baaxi xeet ya Aji Sax ji dàq ngir ñoom, di topp baax yi buuri Israayil tëralal seen bopp.

⁹ Waa Israayil teg ca di jéema nëbbuy def njubadi gu seen Yàlla Aji Sax jiy tere; di tabax ay bérebi jaamookaay ca seen dëkk yépp, dale ko ca tatay wattukat ya, ba ca dëkk ya ñu wëraley tata.

¹⁰ Ñu boole ca sampal seen bopp ay tuuri doj ak xer yu ñuy jaamoo Asera ci kaw mboolem tund wu kawe mbaa ker garab gu naat.

¹¹ Ñuy taal cuuraay foofa ca mboolem bérebi jaamookaay ya, di roy xeet ya Aji Sax ji dàq ngir ñoom. Ñuy def daal ay ñaawtéef, di merloo Aji Sax ji,

¹² di jaamu ay kasaray tuur, te Aji Sax ji waxoon leen ne buñu leen jaamu.

¹³ Moonte Aji Sax ji artu woon na Israayil ak Yuda, mboolem yonentam yaak boroom peeñu ya jottali leen ko, ne leen: «Dëppleen seen yoon yu bon yii ngeen topp, te sàmm samay santaane, wormaal samay dogal, na mu dëppook mboolem yoon wi ma tëralal seeni maam, yónnee leen ko, yonent yiy samay jaam jottali leen ko.»

¹⁴ Teewul ñu të ticc, sajju loos ni seen maam ya gëmuloon seen Yàlla Aji Sax ji.

¹⁵ Daño xalab ay ndigalam ak kóllère ga mu fasoon ak seeni maam, xalab kàddu ya mu leen artoo woon. Ñu topp ay tuuri caaxaan ba mujj di niti caaxaan, di roy xeet yi leen wër, te Aji Sax ji tere woon leen ñu roy leen.

¹⁶ Ba loolu amee ñu dëddu mboolem seen santaney Yàlla Aji Sax ji; sàkkal seen bopp ñaari wëllu yu ñu móol, samp xer wu ñuy jaamoo Asera, di

sujjootal mboolem biddiwi asamaan tey jaamu Baal.

¹⁷ Ci biir loolu ñuy lakk seen doom yu góor ak yu jigéen ngir ay tuur, di gisaaneeka xërëmtu, ba làggi ci jëfi mbon yu Aji Sax ji ñaawlu, ba tax mu mer.

¹⁸ Moo tax Aji Sax ji mere Israayil lool, ba jële leen fi kanamam, ba giirug Yuda rekk des fa.

¹⁹ Waa Yuda it sàmmuñu seen santaaney Yàlla Aji Sax ji. Dañoo roy ci aada yi Israayil sos, di ko jëfe.

²⁰ Moo tax Aji Sax ji xalab mboolem bànni Israayil, fitnaal leen, teg leen ci loxoy yàqkat yi, ba ni mu leen wacce.

²¹ Ba Aji Sax ji foqatee Israayil ca loxol waa kër Daawuda, dañoo fal Yerbowam doomu Nebat buur; Yerbowam dëddale Israayil ak Aji Sax ji, yóbbe leen bàkkaar bu réy;

²² mbooloom Israayil topp Yerbowam ci bàkkaar ya muy def yépp, bañ koo dëddu,

²³ ba Aji Sax ji dëddu leen, muy la mu waxoon, yonent yay jaamam jottali ko. Noonu la mujj génne Israayil réewam, yóbbu leen Asiri ba bésu tey jii.

Waa Asiri sancal nañuy jàmbur ca Samari

²⁴ Ci kaw loolu buurub Asiri jële ay nit dëkk ya ñuy wax Babilon ak Kuta ak Awa ak Amat ak Sefarwayim, dëël leen dëkki Samari, ñu wuutu bànni Israayil. Ñu daldi moom diiwaanu Samari, féetewoo dëkk ya.

²⁵ Ba ñuy doora sanc foofa, ragaluñu woon Aji Sax ji, ba tax Aji Sax ji yebal ay gaynde ci seen biir, ñu di leen rey.

²⁶ Ñu wax buurub Asiri ne ko: «Xeet ya nga toxal, sancal leen ca dëkki Samari de, xamuñu yoonu

yàllay réew ma. Yebal na ay gaynde ci seen biir. Ña nga leen di rey, ndax xamuñu yoonu yàllay réew ma.»

²⁷ Ba loolu amee buurub Asiri joxe ndigal ne: «Yeballeen fa kenn ci sarxalkat ya ngeen fa toxale, mu dem toog foofa, jàngal leen yoonu yàllay réew ma.»

²⁸ Kenn ca sarxalkat ya ñu jële woon Samari nag dikk, dëkksi Betel, jàngal leen nu ñuy jaamoo Aji Sax ji.

²⁹ Terewul xeet wu ci nekk di sàkk ba tey seen tuuri bopp ca seen dëkk ya ñu féete, ba dugal tuur ya ca bérebi jaamookaay ya waa Samari defaroon.

³⁰ Ci biir loolu waa Babilon sàkk tuur ma ñuy wax Sukkót Benoot, waa Kuta sàkk Nergal, waa Amat sàkk Asima;

³¹ waa Awa sàkk Nibas ak Tartag, waa Sefarwayim di lakk seeni doom ngir tuuri Sefarwayim yi ñuy wax Addraameleg ak Anameleg.

³² Ñu boole ci di jaamu Aji Sax ji, tabb fu nekk ci seen biir ay sarxalkat ngir bérebi jaamookaay ya, ñu di leen sarxalal ca bérebi jaamookaay yooyu.

³³ Ñuy wormaal Aji Sax ji, di jaamuwaale seen tuuri bopp itam, na ñu ko baaxoo ca seen waa réewum cosaan ma ñu leen toxale.

³⁴ Ba tey jii ñu ngi topp seen aaday cosaan. Ragaluñu Aji Sax ji dëgg te sàmmontewuñook santaane yeek dogal yeek yoon week ndigal li Aji Sax ji joxoon askanu Yanqóoba mi mu tudde Israayil.

³⁵ Aji Sax ji daa fagoon ak ñoom kóllère, sant leen ne leen: «Buleen wormaal yeneen yàlla, buleen leen sujjóotal, buleen leen jaamu, te buleen leen sarxalal itam.

³⁶ Man Aji Sax ji leen génne réewum Misra ci sama kàttan gu màgg ak sama dooley loxo, man ngeen wara wormaal, di ma sujjóotal, di ma sarx-alal.

³⁷ Te santaane yeek dogal yeek yoon week ndigal li ma leen bindaloon, fexeleen ba di sàmmonteeq moom ba fàww. Buleen wormaal yeneen yàlla.

³⁸ Kóllère gi ma fasoon ak yeen nag, buleen ko fàtte. Buleen wormaal it yeneen yàlla.

³⁹ Waaye man seen Yàlla Aji Sax ji ngeen di wormaal, ma xettali leen ci seen loxol mboolem noon.»

⁴⁰ Taxul ñu dégg, xanaa sax rekk ci seen aaday cosaan.

⁴¹ Noonu la xeet yooyu daan wormaale Aji Sax ji, boole ci di jaamu seen jëmme tuur. Seeni doom it noonu, ba tey seeni sèt di def na seeni maam daan def.

18

Esekiyas falu na buur ca Yuda

¹ Ba Ose doomu Ela buurub Israayil duggee ca ñetteelu atu nguuram, ca la Esekiyas doomu Axas falu ca Yuda.

² Amoon na ñaar fukki at ak juróom ba muy falu buur. Nguuru na ñaar fukki at ak juróom ñeent ca Yerusalem. Yaayam nag mooy Abi doomu Sàkkaryaa.

³ Muy def li Aji Sax ji rafetlu, mboolem noonee ko Daawuda maamam daan defe.

⁴ Moom moo dindi bérebi jaamookaay ya, toj tuuri doj ya, gor xer wa ñuy jaamoo Asera, rajaxe

jaanu xànjär ja Musaa defaroon. Ndax ba ca jamono yooya waa Israayil dañu daan taalal jaanu xànjär ja cuuraay, tudde ko Nexustan.

⁵ Ni Esekiyas wóoloo woon Aji Sax ji Yállay Israayil amu ci moroom ci mboolem buuri Yuda yi topp ci moom mbäa yi ko jütu.

⁶ Dafa sax ci Aji Sax ji, dëdduwu ko, xanaa di topp ndigal ya Aji Sax ji joxoon Musaa.

⁷ Aji Sax ji nag ànd ak Esekiyas, mu am ndam ci mboolem lu mu sumb. Bañ na nooteelu buurub Asiri, ba nangulatu ko.

⁸ Ci kaw loolu dàq na waa Filisti, ba ca dëkk ba ñuy wax Gasa ak diiwaanam, dale ko ca tatay wattukat ya ba ca dëkk yu mag ya ñu wëraley tata.

⁹ Ba Esekiyas buurub Yuda duggee ca ñeenteelu atu nguuram, yemook ba buurub Israayil Ose doomu Ela duggee ca juróom ñaareelu atu nguuram, ca la Salmanasar buurub Asiri song Samari, gaw ko.

¹⁰ Gaw nañu Samari ba ca ñetteelu at ma, door koo nangu, ca juróom benneelu atu nguurug Esekiyas, yemook ba Ose buurub Israayil duggee ca juróom ñeenteelu atu nguuram.

¹¹ Ba mu ko defee buurub Asiri jàpp Israayil, yóbbu Asiri, dëel leen diiwaanu Ala ak Gosan ga dëxu Abor wale, ak ca dëkki xeetu Medd ya.

¹² Li waral loolu mooy waa Israayil a déggalul seen Yàlla Aji Sax ji. Dañoo fecci kóllëreem ak moom, ba mboolem li Musaa, jaamu Aji Sax ji, santaane woon. Faalewuñu ko, jëfewuñu ko.

Asiri song na Yuda

¹³ Ca fukk ak ñeenteelu atu nguurug Esekiyas buurub Yuda, ca la Senaxerib buurub Asiri dikk song mboolem dëkki Yuda ya tata wër, daldi leen nangu.

¹⁴ Esekiyas buurub Yuda yónnee ca buurub Asiri ca Lakis ne ko: «Tooñ naa de, waaye ngalla baal ma, te dem. Loo ma sas dinaa ko fey.» Buurub Asiri sas Esekiyas buurub Yuda téeméeri barigoy xaaalis ak fukki barigoy wurus.

¹⁵ Esekiyas joxe mboolem xaaalis ba nekkoon ca kër Aji Sax ji ak ca dencukaayi kër buur.

¹⁶ Booba la Esekiyas xobbi wurus wa ñu xoobe woon bunti kër Aji Sax ji ak kenu ya, yónnee ko buurub Asiri.

¹⁷ Buurub Asiri nag tollu ca Lakis, yebal bum-meem ak kilifay jawriñam ak bëkk-néegam, ñu ànd ak gàngooru xare gu takku, dem Yerusalem. Ba ñu agsee Yerusalem ba tollook solomu mbàndum kaw ma, fa feggook yoon wa jëm ca toolub fóotukaay ba, fa lañu taxaw.

¹⁸ Ci kaw loolu ñu woolu Buur. Gannaaw loolu bootalub buur Elyakim doomu Ilkiya ànd ak Sebna bindkat ba, ak doomu Asaf, Yowax ma yor téere ya, ñu dikk dajeeek ñoom.

¹⁹ Ba mu ko defee Rabsake bëkk-néegu buurub Asiri ne leen: «Waxleen nag Esekiyas ne ko: “Buur bu mag ba, buurub Asiri dafa wax ne: Sa yaakaar jii nga yaakaar, ana foo ko teg?”

²⁰ Defe nga ne làmmiñu kese doy na pexeek njàmbaar cib xare? Ma ne: Ana kan nga yaakaar bay fippu ci sama kaw?

²¹ Misra daal, nga def sa yaakaar, bantu barax bu tas boobu di sokk képp ku ci wéeru! Firawna

buuru Misra de, mooy boobu bant ci képp ku ko yaakaar.

²² Xanaa doo ma ne seen Yàlla Aji Sax ji ngeen yaakaar? Xanaa du Esekiyas moo dindi bérebi jaamookaay yeek sarxalukaayi Aji Sax ji, ba noppi ne waa Yuda ak Yerusalem sarxalukaay boobu ci Yerusalem lañuy sujjóotal?”

²³ «Léegi daal, déggool rekk ak sama sang buurub Asiri, ma jox la ñaari junniy fas, ndegam am ngay gawaram!

²⁴ Ana noo mana tëwe ki gëna tuut ci sama jawriñi sang? May wax ngay yaakaare Misra ay watiir aki fas!

²⁵ Te sax, xanaa du Aji Sax ji laa àndal ba dalsi fi kaw béreb bii, ngir tas ko? Aji Sax ji ci boppam moo ma ne: “Songal réew mii, tas ko!”»

²⁶ Ba loolu amee Elyakim doomu Ilkiya ak Sebna ak Yowax ñaan Rabsake, ne ko: «Ngalla, làkk nu arameen, dégg nanu ko. Bu nu wax ebrë, mbooloo mi ci kaw tata ji di ci dégg.»

²⁷ Bëkk-néeg ba ne leen: «Ndax yeen ak seen sang donj la ma sama sang yóbbante kàddu yii? Ñi toog ci kaw tata ji dañu cee bokkul am? Te ñu nara ànd ak yeen lekk seen jonkani bopp, naan seenum saw!»

²⁸ Bëkk-néeg ba nag taxaw, xaacu ca kaw ci ebrë ne: «Dégluleen kàddug buur bu mag bi, buurub Asiri.

²⁹ Buur dafa wax ne bu leen Esekiyas nax, ndax manu leena xettali ci loxoom.

³⁰ Bu leen Esekiyas yaakaarlo Aji Sax ji it, naan leen: “Aji Sax ji moo nuy xettali moos, te deesul teg dëkk bii ci loxol buurub Asiri!”

³¹ Buleen déglu Esekiyas. Buurub Asiri kat dafa wax ne: “Jàmmooleen ak man te ngeen génn dëkk bi, dikk nangul ma. Su ngeen ko defee, ku nekk ci yeen mana lekk ak jàmm ci garabu reseñam, lekk ak jàmm ci figgam, di naan ndoxum teenam,

³² ba keroog may dikk, yóbbu leen réew mu mel ni seen réew mi, réewum pepp ak ndoxum reseñ, réewum mburu ak tooli reseñ, réewum garabi oliw, diw ak lem tuuru, ndax ngeen dund te baña dee. Bu leen Esekiyas sànk, naan leen: ‘Aji Sax ji moo nuy xettali.’ Buleen ko déglu!

³³ Ndax tuuri xeet yi mas nañoo xettali réewu wenn xeet ci buurub Asiri?

³⁴ Ana tuuri réew yii di Amat ak Arpàdd? Ana tuuri Sefarwayim ak Ena ak Iwa? Ndax dañoo xettali Samari ci man?

³⁵ Tuuri réew yépp, ana mu ci xettali menn réew ci man, ba Aji Sax ji wara mana xettali Yerusalem ci man?”»

³⁶ Mbooloo ma nag ne cell, tontuwuñu ko baat, ndax Buur moo leen santoon ne leen buñu ko tontu.

³⁷ Ba loolu amee bootalub Buur, Elyakim doomu Ilkiya, ak Sebna, bindkat ba, ak doomu Asaf, Yowax ma denc téere ya, ñoo dem ak seen yérey ñaawlu yu xottiku, ba ca Esekiyas. Ñu daldi koy àgge kàddug bëkk-néeg ba.

19

¹ Naka la ko Buur Esekiyas dégg, daldi xotti ay yéreem, sol saaku yu muy ñaawloo. Mu dem nag ca kër Aji Sax ji.

² Ba loolu amee mu yebal Elyakim bootalub Buur ak Sebna bindkat ba, ak ñay mag ca sarxalkat ya. Ñu sol saaku yu ñuy ñaawloo, daldi dem ca Yonent Yàlla Esayi doomu Amocc.

³ Ñu ne ko: «Esekiyas dafa wax ne: “Bésuub tey bésuub njàqare la ak mbugal ak gâcce. Mooy li ñuy wax naa: Doom a ngi ci buntub juddu, te dooley wasin réer!»

⁴ Jombul nag sa Yàlla Aji Sax ji dégg mboolem kàdduy bëkk-néeg bi sangam buurub Asiri yebal, ngir mu kókkali Yàlla jiy dund. Te kon sa Yàlla Aji Sax ji mooy dogal mbugal mi war ci kàddu yooyu mu dégg. Yékkatil kàddug ñaan rekk, ngir ñi fi desagum.”»

⁵ Ba surgay Buur Esekiyas àggee Esayi wax jooju leen seen sang wax,

⁶ Esayi da ne leen: «Waxleen seen sang ne ko: Aji Sax ji dafa wax ne: “Bul ragal kàddu yi nga dégg surgay buurub Asiri ñàkke ma ko kersa.

⁷ Maa ngii di ko sol xel mu ko gëmloo xibaar bu muy dégg, ba dellu réewam, ma reye ko ab saamar ca réewam.”»

Asiri tooñati na Yuda

⁸ Gannaaw loolu Rabsake dégg ne buurub Asiri bàyyikoo na Lakis, bay xareek dëkk ba ñuy wax Libna. Mu walbatiku fekki ko foofa.

⁹ Booba buurub Asiri daa dégg ne Tiraka buurub Kuus moo leen di songsi. Mu dellu yebal ay ndaw ca Esekiyas, ne leen:

¹⁰ «Waxleen Esekiyas buurub Yuda, ne ko: “Seen Yàlla ji ngeen yaakaar, bumu leen nax, naa leen deesul teg Yerusaleem ci loxol buurub Asiri.

¹¹ Xanaa yaw ci sa bopp dégg nga li buuri Asiri def mboolem réew yi, faagaagal leen? Yaw nag, ndax yaa ciy mucc?

¹² Xeet yi samay maam sànk, ndax seeni yàlla dañu leena musal, muy Gosan, di Karan, di Reccef, di askanu Eden wa woon ca Telasar?

¹³ Ana buuri Amat ak Arpàdd ak Layir ak Sefarwayim ak Ena ak Iwa?”»

¹⁴ Ba Esekiyas jëlee bataaxal ba ca loxol ndaw ya, jàng ko ba noppi, dafa dem ba ca kër Aji Sax ji. Mu daldi tàllal bataaxal ba fa kanam Aji Sax ji.

¹⁵ Esekiyas ñaan fi kanam Aji Sax ji, ne ko: «Éy Aji Sax ji, Yàllay Israayil mi toog ci jal bi, fi tiim malaakay serub yi. Yaw donj yaa di Yàllay mboolem nguuri àddina. Yaw déy, yaa sàkk asamaan ak suuf.

¹⁶ Ngalla Aji Sax ji, dékkal sa nopp ba dégg! Aji Sax ji, xippil say gët ba gis, te dégg kàdduy Senaxerib yi mu yóbbante, ngir ñàkke la ko kersa, yaw, Yàlla jiy dund!

¹⁷ Aylayéwén Aji Sax ji, buuri Asiree tas xeet yeek seeni réew,

¹⁸ te ñoo sànni seeni yàlla ci sawara it, ndax yooyoo dul Yàlla, xanaa lu nit sàkke loxoom, bant ak doj, ba tax ñu sànk leen.

¹⁹ Kon nag Aji Sax ji sunu Yàlla, ngalla wallu nook moom, ba mboolem nguuri àddina xam ne yaw Aji Sax ji donj yaa di Yàlla.»

Yonent Yàlla Esayi yégle na jéllub Asiri

²⁰ Ba mu ko defee Esayi doomu Amocc yónnee ca Esekiyas ne ko: «Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax

ne li nga ko ñaan ci Senaxerib buurub Asiri, dégg na ko.

²¹ Lii moo di kàddu gi Aji Sax ji wax ci moom:
 “Yaw, janq Siyon mu taaru da laa xeeb, di la ñaawal.
 Yerusalem, dëkk bu taaru booboo lay wëcc bopp,
 di la kekku sa gannaaw.

²² Ana kooy kókkaleeka ñàkke kersa?

Moo kooy yékkatil kàddu?

Kooy xool gëti xeebeel?

Xanaa du Aji Sell ju Israayil ji?

²³ Yaa yebal say ndaw, di kókkali Boroom bi,
 te naa: ‘Sama watiir yi ne xas
 laa ware kawtey tund yi, jàll ba ca xolu Liban.
 Maa gor seedaram ya fa sut,
 ak tànnéfi garabi sipparam,
 maay àkki ba ca collub dalub tundu Liban,
 ak gottam bu naat ba nib tóokër.

²⁴ Maa gas ay teen, naan ndoxum réewum jàmbur,
 maa joggatee sama ndëgguy tànk wali Misra yépp,
 ñiisal ko.’

²⁵ «“Waaye, Senaxerib, xanaa déggoo ne bu yàgg
 laa dogal loolu?

Ca jant ya woon laa ko nasoon,
 tey ma sottal ko,

ba nga mana def genti jali tojit, dëkk yu ñu
 wërmbaley tata.

²⁶ Waa dëkk ya ne yàcc, jàq, torox,
 mel ni gàncaxu àll mbaa ñax mu yees,
 mbete caxum xadd,
 balaa màgg, lax.

27 «“Waaye boo toogee, boo génnee, boo duggee,
xam naa,

boo xadaroo sama kaw it, xam naa.

28 Yaa xadaru sama kaw,
ba sag reewande tàbbi ci sama nopp!
Maa lay takkal ag nos akug laab,
waññi la, nga dellu yoon wa nga dikke woon.”

29 «Lii nag, Esekiyas, def kob takk.
Dees na lekk ren peppum saxyaay,
dèwén it dees na lekk lu saxal boppam.
Waaye dèwén-jéeg, ngeen ji, góob,
jëmbat tóokëri reseñ, lekk ca meññeef ma.

30 Ña des ca askanu Yuda
ñooy saxaat ay reen, ba meññaat ay doom.

31 Yerusalem kay la aw ndes di génne,
aw ndes ay rëcce tundu Siyon,
te Aji Sax ji Boroom gàngoor yi mooy sottal loolu ci
xéraangeem.

32 Moo tax Aji Sax ji wax ci buurub Asiri ne:
“Du dugg ci dëkk bii,
du fi soqig fitt,
du fi taxawe ab pakk,
du fi jal jal bu muy gawe.

33 Yoon wa mu dikke lay delloo,
biib dëkk du fi dugg. Kàddug Aji Sax jee.

34 Maay aar dëkk bii, musal ko
ngir man ci sama bopp ak Daawuda sama jaam
bi.”»

35 Guddig keroog malaakam Aji Sax ji dikk, faat
ca dalub Asiri téeméer ak juróom ñett fukk ak
juróomi junni (185 000). Ca ëllëg sa ña mucc teela
xëy, yemuñu ci lu moy ñooña ñépp, diy néew.

³⁶ Ba mu ko defee Senaxerib buurub Asiri daldi fabu, ñibbi. Mu toog nag ca péey ba, di Niniw.

³⁷ Gannaaw gi, ba muy sujjóot ca kër yàllaam ma ñuy wax Nisrog, Addraameleg ak Sarecer, doomam yu góor ñoo ko fa bóome saamar. Ñoom nag, ñu daw làquji réew ma ñuy wax Araraat. Ci kaw loolu doomam Asaradon falu buur, wuutu ko.

20

Esekiyas wopp na, ba jóg

¹ Jant yooyu la Esekiyas woppoon bay waaja dee. Yonent Yàlla Esayi doomu Amocc dikk, ne ko: «Aji Sax ji dafa wax ne: Dénkaaneel sa mbiri kër, ndax dangay dee, doo jóg!»

² Mu walbatiku nag, jublook miir ba, ñaan ci Aji Sax ji ne ko:

³ «Éy Aji Sax ji, ngalla bàyyil xel ni ma àndeek yaw sama léppi xol, ci kóllère, te li nga rafetlu laa jëfe.» Mu jooy nag, jooy yu metti.

⁴ Ba loolu amee Esayi génn, weesoogul digg ètt ba sax, kàddug Aji Sax ji dikkal ko ne ko:

⁵ «Dellul ba ca Esekiyas, sama njiitu ñoñ, nga ne ko: “Aji Sax ji sa Yàllay maam Daawuda dafa wax ne: Dégg naa sag ñaan, gis naa say rongooñ. Maa ngii di la wéral, te bu gannaaw èllègee, dinga dem ci kër Aji Sax ji.

⁶ Dinaa yokk ci saw fan fukki at ak juróom. Buurub Asiri ak dooleem, maa la ciy xettali, yaw ak dëkk bii, te maay aar dëkk bii ndax man ci sama bopp ak Daawuda sama jaam bi.”»

⁷ Esayi teg ca ne: «Indileen danku figg.» Ñu indi, teg ko ca taab ba, Esekiyas wér.

⁸ Fekk na Esekiyas ne Esayi: «Ana lu di takk biy firndeel ne Aji Sax ji dina ma wéral, ba ma mana dem gannaaw èllëg ca kër Aji Sax ji?»

⁹ Esayi ne ko: «Takk biy bàyyikoo ci Aji Sax ji, di firndeel ne dina def li mu wax, ñaar yii loo ci bëgg: ker gi màgg lu tollook fukki dëggastal, mbaa mu dellu gannaaw fukki dëggastal?»

¹⁰ Esekiyas ne ko: «Ker gi màgg lu tollook fukki dëggastal moom, yomb na. Kon na dellu gannaaw fukki dëggastal.»

¹¹ Ci kaw loolu Yonent Yàlla Esayi ñaan ci Aji Sax ji, Aji Sax ji delloo ker ga gannaaw lu tollook fukki dëggastal ca kaw iskaleb Axas ba*.

Buuru Babilon yónnee na ca Esekiyas

¹² Jant yooyu doomu Baladan, Berodag Baladan† buuru Babilon moo yónnee Esekiyas bataaxal ak yóbbal. Booba dafa dégg ne Esekiyas daa woppoon.

¹³ Esekiyas nag déglu ndaw ya, ba noppi won leen mboolem kërug dencukaayam: xalis baak wurus waak ndabb jaak diwu tànnéef gaak néegub gànnaayam ya ak mboolem lu nekkoon cay den-cam. Amul lenn lu leen Esekiyas wonul ci biir kërám ak mboolem fu bokk ci kilifteefam.

¹⁴ Gannaaw loolu Yonent Yàlla Esayi dikk ne Buur Esekiyas: «Lu la nit ñii wax ak fu ñu jóge

* **20.11 Axas** nekkoon na buur ca Yuda. Seetal ci 2.Buur 16.1.

† **20.12 Berodag Baladan** mooy Merodag Baladan ba tey.

sax ba fi yaw?» Esekiyas ne: «Réew mu sore lañu bàyyikoo dikk, réewum Babilon.»

¹⁵ Mu ne ko: «Ana lu ñu gis sa biir kër?» Esekiyas ne ko: «Mboolem lu nekk sama biir kër, gis nañu ko. Amul lenn lu ma leen wonul ci samay denc.»

¹⁶ Esayi ne Esekiyas: «Déglul kàddug Aji Sax ji:

¹⁷ “Ay jant a ngii di ñëw, dees na yóbbu Babilon lépp lu nekk sa biir kër, te say maam dencoon ko, ba tey jii. Du lenn luy des. Kàddug Aji Sax jee.

¹⁸ Te it ñenn ci sag njaboote, ñu soqikoo ci yaw, di ñoo meññ ci sa geño, dinañu leen jàpp, ñu doon jaam yu ñu tàpp ca biir kër buuru Babilon.”»

¹⁹ Esekiyas ne Esayi: «Kàddug Aji Sax ji nga jottali jàmm la.» Booba ma nga naan: «Xanaa du jàmm ju ne ñoyy ay am sama giiru dund?»

Buur Esekiyas saay na

²⁰ Li des ci mbiri Esekiyas ak mboolemi njàmbaraam ak mbànd mi mu defar ak solomam, muy indi ndox ca biir dëkk ba, bindees na lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

²¹ Esekiyas nag saay, fekki ay maamam. Doomam Manase moo falu buur, wuutu ko.

21

Manase falu na buur ca Yuda

¹ Fukki at ak ñaar la Manase amoon ba muy falu buur. Nguuru na juróom fukki at ak juróom (55) fa Yerusalem. Yaayam mooy Efsiba.

² Manase nag di def li Aji Sax ji ñaawlu, topp ñaawtéefi xeet ya Aji Sax ji dàqoon ngir bànni Is-raayil.

³ Moo tabaxaat bérebi jaamookaay ya Esekiyas baayam tasoon, yékkatil tuur mi ñu naan Baal ay sarxalukaay, samp xer wu ñuy jaamoo Asera, noonee ko Axab buurub Israayil defe woon, boole ca di sujjóotal mboolem biddiwi asamaan, di leen jaamu.

⁴ Moo yékkati yeneen sarxalukaayi tuur ca biir kër Aji Sax ji, fa Aji Sax ji waxoon ne: «Fii ci Yerusalem laay dëj sama tur.»

⁵ Ay sarxalukaay it la tabaxal biddiwi asamaan yépp ca biir ñaari ètti kër Aji Sax ji.

⁶ Te itam sarxal na doomam, lakk ko ngir ay tuur. Ci biir loolu xërëm na, gisaane na, jëflante naak ay boroom rawaan ak ñuy jokkook nit ñu dee. Bare na lu mu def lu Aji Sax ji ñaawlu, ba tax mu mer.

⁷ Moo dugal ba tey jëmm ja mu sàkkoon ngir tuur ma ñuy wax Asera, ca biir kër ga Aji Sax ji waxoon Daawudaak doomam Suleymaan ne leen: «Ci biir kër gii ci Yerusalem gi ma tànn ci mboolem giiri Israayil, ci laay dëj sama tur ba fàww.

⁸ Ndegam bànni Israayil saxoo nañoo sàmm mboolem lu ma leen sant, mu dëppook mboolem yoon wi leen Musaa sama jaam ba sant ñu topp ko, dootuma leen wërloo, ñu wacc réew mi ma joxoon seeni maam.»

⁹ Waaye bànni Israayil ñoo dégluwul, ba Manase waññi leen, ñuy def ñaawtéef, ba raw xeet ya Aji Sax ji sànkoon fi kanam bànni Israayil.

¹⁰ Ba loolu amee Aji Sax ji wax, yonent yay jaamam jottali. Mu ne:

¹¹ «Manase buurub Yuda moo def yii ñaawtéef, ba jëfam ju bon raw mboolem lu Amoreen ña ko jiitu

defoon, ba yóbbe waa Yuda ñuy moye ay kasaray tuur.

¹² Moo tax man Aji Sax ji Yállay Israayil damaa wax ne: “Maa ngii di wàcce ci Yerusaleem ak Yuda musiba muy buur noppi képp ku ci dégg.

¹³ Dinaa nattoo Yerusaleem buumu betteex ba ma nattoo Samari ak nattukaay ba ma nattoo waa kër Axab. Dinaa ñédd Yerusaleem, ba mu mel ni ndab lu ñu ñiit ba mu set, dëpp ko.

¹⁴ Dinaa suur sama ndesu ñoñ te dinaa leen teg ci seen loxol noon yi, seen bañ yépp di leen futteeka sëxëtoo,

¹⁵ ndegam li ma ñaawlu lañu masa def, di ma merloo, ba seeni maam génnee Misra ba tey jii.”»

¹⁶ Te it deretu nit ñu deful dara la Manase tuur, ba mu fees Yerusaleem dell, cat ba cat, te bokkul ak bàkkaar bi mu bàkkaarloo waa Yuda, ba ñuy def li Aji Sax ji ñaawlu.

¹⁷ Li des ci mbiri Manase ak mboolem lu mu def ak bàkkaaram ba mu def, bindees na lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

¹⁸ Gannaaw gi, Buur Manase saay, fekki ay maa-mam, ñu denc ko ci toolub këram, di toókëru Usa. Doomam Amon falu buur, wuutu ko.

Amon falu na buur ca Yuda

¹⁹ Ñaar fukki at ak ñaar la Amon amoon ba muy falu buur. Ñaari at la nguuru fa Yerusaleem. Yaayam moo doon Mesulemet doomu Arucc ma cosaanoo Yotba.

²⁰ Amon di def nag li Aji Sax ji ñaawlu, la baayam Manase daan def.

²¹ Topp na baayam ci mboolem tànk ya mu jaaroon, di jaamu kasaray tuur yi baayam daan jaamu, di leen sujjóotal.

²² Daa dëddu Aji Sax ji, Yállay maamam, baña jaar ci yoonu Aji Sax ji.

²³ Ci kaw loolu surgay Amon lalal ko pexe, bóom ko ca biir këram.

²⁴ Waa réew ma nag rey mboolem ña fexeeloon Buur Amon. Ba loolu amee waa réew ma fal buur doomam Yosya, mu wuutu ko.

²⁵ Li des ci mbiri Amon ak li mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

²⁶ Ba loolu amee ñu denc ko ca bàmmeelem ca tóokëru Usa, Yosya doomam falu buur, wuutu ko.

22

Yosya falu na buur ca Yuda

¹ Juróom ñetti at la Yosya amoon ba muy falu buur, te fanweeri at ak benn la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy Yedida doomu Adaya ma cosaanoo Bocckat.

² Yosya di def li Aji Sax ji rafetlu, topp ci mboolem tànk yi maamam Daawuda jaaroon, jàddul fenn, du ndijoor, du càmmoñ.

³ Buur Yosya nag, ca fukk ak juróom ñetteelu atu nguuram, dafa yebal bindkat ba, Safan doomu Acalya doomu Mesulam, ca kër Aji Sax ji. Mu ne ko:

⁴ «Demal ca Ilkiya sarxalkat bu mag ba, ne ko mu yembal saraxi xalis yi wattukati bunti kër Aji Sax ji nangoo ci nit ñi.

⁵ Nañu ko teg ca loxoy ña ñu tabb ca caytug liggéeyu kër Aji Sax ji. Ñooñu jox ko liggéeykat ya ca kër Aji Sax ji, di jagalaat kër ga,

⁶ muy liggéeykati bant yi ak tabaxkat yi ak yeenen liggéeykat. Nañu ci jënd doj yu ñu yatt, defare ko kër gi.

⁷ Waaye buñu leen laaj nu ñu def xalis bi ñu leen jox, ndax ñu màndu lañu ci seen liggéey.»

Téereb yoon wi feeñ na

⁸ Ilkiya sarxalkat bu mag ba nag ne Safan bindkat ba: «Téereb yoon wi de laa gis ci kër Aji Sax ji!» Ci kaw loolu Ilkiya jox Safan téere ba, mu jàng ko.

⁹ Ba loolu amee Safan bindkat ba dellu ca Buur, àgge ko gii kàddu: «Sa surga ya sotti nañu xalis ba nekkoon ca kër Aji Sax ji, ba teg ko ci loxol ñi jiite liggéey bi te di saytukati kër Aji Sax ji.»

¹⁰ Safan bindkat ba teg ca xamal Buur ne ko: «Ab téere nag la ma Ilkiya sarxalkat bi jox.» Safan jàngal ko Buur.

¹¹ Ba Buur dégge kàdduy téereb yoon wa, daa xotti ay yéreem ndax tiitaange.

¹² Mu sant Ilkiya sarxalkat ba, mook Axikam doomu Safan, ak Agbor doomu Mikaya, ak Safan bindkat ba, ak Asaya bëkk-négu buur, ne leen:

¹³ «Demleen leerlul ma ci Aji Sax ji, laajaaleel mbooloo meek Yuda gépp ci mbirum kàdduy téere bii feeñ. Sànjum Aji Sax ji tàkk ci sunu kaw kat réy na, ndax sunuy maam a déggul kàdduy téere bii, ngir jéfe mboolem li ñu ci bind ñeel nu.»

¹⁴ Ilkiya sarxalkat ba daldi dem ànd ak Axikam ak Agbor ak Safan ak Asaya, ba ca Ulda yonent bu jigéen ba doon soxnas wattukatub yére ya,

Salum di doomu Tigwa doomu Aras. Ulda ma nga dëkkoon Yerusalem ca sanc ba. Ñu wax ak moom.

¹⁵ Jigéen ja ne leen: «Aji Sax ji Yállay Israayil nee: Xamalleen ki leen yebal ci man ne ko:

¹⁶ “Aji Sax ji nee: Maa ngii di wàcce musiba ci béreb bii ak ñi ko dëkke, muy mboolem kàdduy téere bi buurub Yuda jàng.

¹⁷ Gannaaw ñoo ma dëddu, di taalal yeneen yàlla cuuraay, ngir merloo ma ci mboolem liggéey bu ñu defe seeni loxo, sama sànj mooy tàkk fi béreb bii te du fey.”

¹⁸ Buuru Yuda mi leen yónni, ngir ngeen laajlusi ci Aji Sax ji nag, waxleen ko ne ko: “Li Aji Sax ji Yállay Israayil wax ci kàddu yi ngeen dégg moo di:

¹⁹ Gannaaw yaa réccu ci sa xol, ba toroxlu ci kanam Aji Sax ji, ba nga déggee ni ma rëbbe béreb bii mook ñi ko dëkke, muy seen toroxteek seen alkànde, te yaa xotti say yére, jooy fi sama kanam, man it dégg naa la. Kàddug Aji Sax jee.

²⁰ Moo tax maa ngii di la yóbbu nga fekki say maam, dees na la yóbbu ak jàmm ca sa bàmmee, te say bêt du tegu ci mboolem musiba mi may wàcce ci bii béreb.”» Ba loolu amee ñu dellu, yegge Buur kàddu ga.

23

Yosya sellal na réew mi

¹ Ci kaw loolu Buur Yosya yónnee, ñu woo mboolem magi Yuda ak Yerusalem, ñu dikk.

² Buur dem ca kër Aji Sax ji, ànd ak waa Yuda gépp, Yerusalem gépp; sarxalkat yaak yonent yaak askan wépp, ka gëna tuut ba ca gëna mag. Mu jàngal

leen, ñuy dégg, mboolem kàdduy téereb kóllère* bi feeñ ci kër Aji Sax ji.

³ Buur nag taxaw fa kenu ga, feddali kóllère ga fa kanam Aji Sax ji, ngir topp Aji Sax ji, di sàmme léppi xol ak léppi bakkan ay santaaneem ak seedey yoonam ak dogali yoonam, ngir saxal kàdduy kóllère googu ñu bind ci téere boobu. Askan wépp yebu ca kóllère ga.

⁴ Ba loolu amee Buur sant Ilkiya sarxalkat bu mag ba, mook sarxalkat ya ca topp ak wattukati buntu kër Aji Sax ji, ne leen ñu génnee kër Aji Sax ji mboolem ndab ya ñu defaraloon Baal ak Aseraak biddiwi asamaan yépp. Mu génne lépp Yerusalem, lakk ko ca tooli Sedoron, ba noppi yóbbu dóom ba Betel.

⁵ Gannaaw loolu mu dàq sarxalkati tuur ya buuri Yuda faloon ñuy taal cuuraay ca bérebi jaamookaay ya ca dëkki Yuda ak la wër Yerusalem, dàqaale ñay taalal cuuraay Baal ak jant beek weer week xeeti dëllooñ yeek mboolem biddiwi asamaan yépp.

⁶ Ba loolu weesoo jële na kër Aji Sax ji tuur ma tudd Asera, génne ko Yerusalem ba ca xuru Sedoron, lakk ko foofa ca xuru Sedoron, wol ko ba muy sunguf, mu xépp ko ca sègi baadoola ya.

⁷ Màbb na it néegi nit ña doon jaay seen bopp fa ñuy màggale tuur ya ca biir kër Aji Sax ji, fa jigéen ña daan ràbbal tuur ma ñuy wax Asera ay xayma.

⁸ Ba loolu wéyee Yosya indi Yerusalem mboolem sarxalkat ya doon sarxal ca dëkki Yuda, diggante Geba ba Beerseba, daldi sobeel bérebi

* **23.2 téereb kóllère** mooy téereb yoon wi. Seetal ci 22.8, 11.

jaamookaay ya ñu daan taal cuuraay, daaneel bérebi jaamookaay ya ca bunt ya, boole ca ba nekkoon ca buntu Yesuwa, boroom dëkk ba, te féete càmmoñ booy jaare ci buntu dëkk ba di dug-gsi.

⁹ Mayuñu woon nag sarxalkati bérebi jaamookaay ya ñuy dikk ba ca sarxalukaayu Aji Sax ji ci Yerusalem. Sañuñu woon lu moy bokk lekk mburu mu amul lawiir ñook sarxalkat yi ci des.

¹⁰ Ci kaw loolu Yosya sobeel fa ñuy wax Tofet ca xuru Ben Inom, ba kenn dootu fa lakk sa doom ju góor mbaa ju jigéen ngir tuur wi ñuy wax Moleg.

¹¹ Jële na ca bunti kër Aji Sax ji fas ya ay buuri Yuda jagleeloon jant bi. Ña nga woon ca ètt ba, ca wetu néegu jawriñ ju ñuy wax Netan Meleg. La ca tegu Yosya lakk watiir ya ñu jagleel jant bi.

¹² Ci biir loolu Buur daane sarxalukaay ya ay buuri Yuda yékkati woon ca kaw xaddub néegub kaw bu Axas, ak sarxalukaay ya Manase tabaxoon ca ñaari ètti kër Aji Sax ji. Mu jële fa lépp, def ko pënd, sànni ca xuru Sedoron.

¹³ Bérebi jaamookaay ya féete woon Yerusalem penku ca bëj-saalumu tundu Alkànde†, Buur Su-leymaan tabaxaloon ko tuur ma ñuy wax Astàrt, kasaray waa Sidon ya, ak tuur ma ñuy wax Kemos, kasaray Mowabeen ña, ak tuuru Amoneen mu siblu ma ñuy wax Milkom, Buur Yosya daa boole lépp sobeel ko.

¹⁴ Rajaxe na tuuri doj ya, daane xer ya ñuy

† **23.13 tundu Alkànde** mooy tundu Oliw mi ñu woowe nii, ngir baña boole tur week bokkaale ba fa amoon.

jaamoo Asera, wuutal fa ay jali yaxi nit, ba mu daj.

¹⁵ Naka noona mu boole ca sarxalukaay ba ca Betel ak bérebu jaamookaay ba fa doomu Nebat Yerbowam yékkati woon, moom ma bàkkaarloo woon Israayil. Sarxalukaay boobaak bérebu jaamookaay booba sax, yàq na ko. Dafa lakk bérebu jaamookaay ba, wol ko ba mu mukk, lakk xer wa ñuy jaamoo Asera.

¹⁶ Ba mu ko defee Yosya ne gees, gis bàmmeelel ya nekk foofa ca tund wa. Mu yeble, ñu sullil ko yax ya, mu lakk ko ca kaw sarxalukaay ba, sobeel ko noonu, muy kàddug Aji Sax ji góoru Yàlla ga waxoon‡, keroog ba Yerbowam taxawee ca sarxalukaay ba, bésib màggal. Buur Yosya neeti gees, yem ci bàmmeelel góoru Yàlla ga jottali woon kàddug waxyu ga.

¹⁷ Mu ne: «Doj wee may séen bàmmeelel kan a?» Waa dëkk ba ne ko: «Xanaa bàmmeelel góoru Yàlla ga bàyyikoo woon Yuda. Moo waxoon bu yàgg jëf jii nga def sarxalukaayu Betel bii tey.»

¹⁸ Mu ne: «Bàyyileen ko noonu! Bu kenn laal ay yaxam!» Ñu wacc fa ay yaxam ak yaxi yonent ba jóge woon Samari.

¹⁹ Mboolem bérebi jaamookaay ya nekkoon ca dëkki Samari yu mag ya te buuri Israayil tabaxoon ko, ba merloo Aji Sax ji, Yosya jële na ko fa, def ko na mu defoon ca Betel rekk.

²⁰ Gannaaw loolu mu rendi ca sarxalukaay ya mboolem ña fa doon sarxalkati bérebi jaamookaay ya, ba noppi lakk yaxi nit ca kaw, ngir sobeel lépp, doora dellu Yerusaleem.

‡ **23.16** Seetal ci *1.Buur ya* 13.2.

Màggalu bésub Mucc délsi na

²¹ Buur Yosya nag jox mbooloo mépp ndigal ne leen: «Màggalleen bésub Mucc ga, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji, ni ñu ko binde ci téereb kóllère gii.»

²² Bésub Mucc booba, na mel ni maseesu ko màggale nii ca jamonoy njiit ya yilifoon Israayil, ba ci jamonoy buuri Israayil ak Yuda.

²³ Ca fukk ak juróom ñetteelu atu Yosya donɗ lañu dellu màggal bésub Mucc boobu ca Yerusalem, ñeel Aji Sax ji.

²⁴ Rax ci dolli boroom rawaan yeek ñi gisaane nit ñu dee yeek gàllaaji kër yeek kasaray tuur yeek mboolem kasara yu ni mel te ñu daan ko gis ca réewum Yudaak Yerusalem, Yosya jële na ko fa ngir mana saxal kàdduy yoon wa ñu bind ca téere ba Ilkiya sarxalkat ba gisoon ca biir kër Aji Sax ji.

²⁵ Mboolem buur yi jiitu Yosya, kenn jubloowu ci Aji Sax ji léppi xolam ak léppi jëmmam ak kem kàttanam, bay sàmm yoonu Musaa wépp. Mboolem ñi ko wuutu it, kenn dabu ko ci.

²⁶ Teewul Aji Sax ji dëppul ci meram mu réy mi mu dale ci kaw Yuda ndax mboolem li Manase def, ba merloo ko.

²⁷ Aji Sax ji nag ne: «Yuda itam dinaa ko jële fi sama kanam, ni ma fi jëlee Israayil. Dinaa xalab dëkk bii ma tànn, di Yerusalem ak kër gii ma wax ne sama tur dina fi nekk.»

Buur Yosya saay na

²⁸ Li des ci mbiri Yosya ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

²⁹ Ca ay jantam la Firawna Nekko buuru Misra jóg jàppaleji buurub Asiri ca wetu dexe Efraat,

Buur Yosya dogaleji ko. Teewul ba ko Nekko gisee la ko rey ca Megido.

³⁰ Ba loolu amee surgay Yosya yeb néew ba ci watiir, jële ko Megido, indi ko Yerusalem, denc ko ci bàmmeelu boppam. Askanu réew ma nag jël Yowaxas doomu Yosya, diw ko diwug pal, fal ko buur, mu wuutu baayam.

Yowaxas falu na buur ca Yuda

³¹ Ñaar fukki at ak ñett la Yowaxas amoon ba muy falu buur. Ñetti weer la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy Amutal doomu Yereimi ma cosaano Libna.

³² Muy def li Aji Sax ji ñaawlu, noonee ko ay maamam daan defe.

³³ Firawna Nekko moo làqoon jant bi Yowaxas ca dëkk ba ñuy wax Ribla ca réewum Amat, ba nguurootul ca Yerusalem. Mu teg réew ma galagu fanweeri barigoy xalis ak ñeent (34), ak fanweeri kiloy wurus ak ñeent (34).

³⁴ Ci kaw loolu Firawna Nekko fal Elyakim doomu Yosya buur, mu wuutu baayam Yosya, soppi turam, tudde ko Yoyakim[§]; Yowaxas moom mu jàpp ko, yóbbaaale Misra. Foofa la deewe.

Buur Yoyakim fey na Misra galag

³⁵ Yoyakim jox na Firawna Nekko xalis baak wurus wa mu laaj. Waaye waa réew ma la ko sas, ba jële ca ñoom xalis baak wurus wa, ku nekk ak sab sas, daldi koy dajale, jox ko Firawna Nekko.

³⁶ Ñaar fukki at ak juróom la Yoyakim amoon ba muy falu buur, te fukki at ak benn la nguuru fa

[§] **23.34** Ci seen aada, ku jox nit aw tur, fekk na nga am kilifteef ci kawam.

Yerusalem. Yaayam mooy Sebuda doomu Pedaya ma cosaanoo Ruma.

³⁷ Muy def li Aji Sax ji ñaawlu, mboolem noonee ko ay maamam daan defe.

24

¹ Ca jamonoy Yoyakim la Nebukatnecar buuru Babilon song réew ma. Yoyakim nangul ko diiru ñetti at, doora walbatiku fippu.

² Ci kaw loolu Aji Sax ji yebal ci kawam ay yàqkati waa Babilon ak yàqkati Siri ak yàqkati Mowab ak yàqkati Amoneen ña. Aji Sax ji yebal leen Yuda ngir ñu yàqate ko, mu dëppook kàddu ga mu waxoon, yonent yiy surgaam jottali ko.

³ Ci ndigalal Aji Sax ji moos la loolu xew ca Yuda, ba mu mujj leen xarab ndax bàkkaari Manaseek li mu def lépp,

⁴ ak deretu nit ñi mu tuur te defuñu dara; ndax Manase daa feesal Yerusalem ak deretu jàmburi Yàlla, ba Aji Sax ji nanguwu koo baal.

⁵ Li des ci mbiri Yoyakim ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ci téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

⁶ Gannaaw gi, Buur Yoyakim saay, fekki ay maa-mam. Yoyakin, doomam a falu buur, wuutu ko.

⁷ Jamono yooyu buuru Misra génnatul réewam di xareji, ndax fekk na buuru Babilon nangu suufam sépp la ko dale ca xuru Misra ba ca dextru Efraat.

Yoyakin falu na buur ca Yuda

⁸ Fukki at ak juróom ñett la Yoyakin amoon ba muy falu buur. Ñetti weer la nguuru, Yerusalem

di péeyam. Yaayam mooy Nexusta doomu Elnatan ma cosaano Yerusalem.

⁹ Muy def nag li Aji Sax ji ñaawlu, mboolem noonee ko baayam defe woon.

¹⁰ Jamono jooja la jaraafi Nebukatnecar buuru Babilon, song Yerusalem, gaw dëkk ba.

¹¹ Nebukatnecar dikk ca dëkk ba, fekk ay jaraafam gaw ko.

¹² Yoyakin buurub Yuda génñ fekki buuru Babilon, jébbal ko boppam, mook ndeyam aki surgaam aki jaraafam ak jawriñi kërám. Buuru Babilon nag jàpp ko. Looloo nga yemook juróom ñetteelu atu nguurug Nebukatnecar buuru Babilon.

¹³ Nebukatnecar jële fa mboolem alali kër Aji Sax ji ak alali kër buur, daldi buub lépp luy ndabu wurus lu Suleymaan buurub Israayil defarlu woon ci kër Aji Sax ji, muy la Aji Sax ji waxoon.

¹⁴ Ci biir loolu buuru Babilon yóbbu Yerusalem gépp, muy mboolem jaraaf yeek jambaari góor ñi, ñuy fukki junni (10 000), ñook mboolem liggéeykat yaak tëgg ya. Kenn desul, lu moy baadoola ya gëna néew doole.

¹⁵ Mu yóbbu Yoyakin Babilon mook ndeyam aki soxnaam aki jawriñam ak kilifay réew ma.

¹⁶ Buuru Babilon boole ca jappaale juróom ñaari junniy jambaari góor (7 000), ak junniy liggéeykat aki tëgg, ñoom ñépp di boroom kàttan te tollu ci xare; mu boole leen jàpp jaam, yóbbu Babilon.

¹⁷ Buuru Babilon Nebukatnecar fal Mataña, baayu Yoyakin bu ndaw, mu wuutu Yoyakin. Mu daldi soppi turu Mataña, tudde ko Cedesyas.

Cedesyas falu na buur ca Yuda

¹⁸ Ñaar fukki at ak benn la Cedesyas amoon ba muy falu buur, te fukki at ak benn la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy Amutal doomu Yeremi ma cosaanoo Libna.

¹⁹ Muy def li Aji Sax ji ñaawlu, mboolem noonee ko Yoyakim defe woon.

²⁰ Merum Aji Sax ji nag dikkal Yerusalem ak Yuda, ba mu mujj xalab leen.

Gannaaw gi, Cedesyas fippu buuru Babilon.

25

Nangooti nañu Yerusalem

¹ Ba Cedesyas tolloo ci juróom ñeenteelu atu nguuram, fukki fan ca fukkeelu weeram, ca la Nebukatnecar buuru Babilon ànd ak gàngooru xareem gépp ci kaw Yerusalem. Ñu dal fa janook Yerusalem, yékkati gawukaay, wërale ko.

² Dëkk ba gawe, ba keroog Cedesyas tollu ci fukkeelu atu nguuram ak benn.

³ Keroog juróom ñeenti fan ca weer wa, xiif ba tar lool ca biir dëkk ba, ba waa réew ma amatuñu ab dund.

⁴ Xarekati Yuda ya génnguddi daw. Fekk na waa Babilon gaw dëkk ba. Teewul ñu rëcc, jaare ca bunt ba ca diggante ñaari tata ya, ca wetu tookeeru buur. Cedesyas daldi wuti yoonu xuru dexu Yurdan.

⁵ Waa Babilon nag topp Buur Cedesyas, ba dab ko ca jooru Yeriko, fekk gàngooru xareem gépp tasaaroo, wacc ko.

⁶ Ñu jàpp ko, yóbbu ko ca buuru Babilon ca dëkk ba ñuy wax Ribla. Ñu dogal fa àtteem.

⁷ Doomi Cedesyas yu góor lañu rendi, muy gis, ba noppi ñu tuur ay bêtam, jénge ko jéngi xàñar, yóbbu ko Babilon.

Yàq nañu kër Aji Sax ji

⁸ Ba Nebukatnecar buuru Babilon tolloo ci fuk-keelu atu nguuram ak juróom ñeent, ba am juróom ñaari fan ca juróomeelu weeru at ma, ca la bëkk-négu buuru Babilon, Nebusaradan njiitu dag ya, dugg Yerusalem.

⁹ Mu taal kër Aji Sax ji, taal kër buur, ak kəri Yerusalem gépp, boole ca kəri boroom barke ya.

¹⁰ Gàngooru Babilon gépp daldi ànd ak njiital dagi buur, ñu màbb tata ya wër Yerusalem.

¹¹ Gannaaw gi, ña nekkoon ca dëkk ba ba booba, ak ña jébbaloon seen bopp buuru Babilon ak la desoon ca waa réew ma, Nebusaradan njiital dagi buur, boole leen yóbbu ngallo.

¹² Teewul ñenn ca baadooloy réew ma, njiital dag ya bàyyi leen fa, ñuy liggéey tóokəri reseñ yaak tool ya.

¹³ Ci biir loolu kenuy xàñar ya woon ca kër Aji Sax ji ak rootukaay yaak mbalkam xàñar ma, waa Babilon toj lépp, boole xàñar ja, yóbbu Babilon.

¹⁴ Ñu yóbbaaale mboolem ndabi xàñar yi ñuy liggéeye ci kër Aji Sax ji; ndabi tibtukaayu dóom, ak ñiitukaay yi, ak ñiimi feyukaayi làmp yi, ak ndab yiy def deretu sarax yi, ak mboolem juntuukaayi xàñar yu ñuy sarxalee.

¹⁵ Njiital dag ya yóbbaaale andi cuuraay yaak ndab yiy def deret. Lu ciy wurus, mu ber, lu ciy xaaalis, mu ber.

¹⁶ Ñaari kenu yooyu ak mbalka maak rootukaay ya, lépp di xàñar bu Suleymaan defaraloon kër Aji Sax ji, maneesula takk diisaay ba.

¹⁷ Taxawaayu kenu gu ci nekk fukki xasab* laak juróom ñett. Ab ponkub xàñar a ci tege, bu taxawaay ba di ñetti xasab. Ab caax wodd ponk bi, ànd ak doomi gërënaati xàñar. Ñaari kenu yépp noonu, ànd ak seeni caax.

Jàpp nañu Yudeen ñi njaam

¹⁸ Ci kaw loolu njiital dag ya jàpp Seraya sarxalkat bu mag ba, ak Sofoni sarxalkat ba ca topp, ak ñetti dagi bunt kër Aji Sax ja.

¹⁹ Biir dëkk ba nag mu jële fa jenn jawriñ ju jiite ay xarekat, ak juróomi niti dëkk ba ñu sës ci Buur, ak bindkatub njiital xare ba sasoo bind xarekat yi, ak juróom benn fukki Yudeen ñu mu fekk ca biir dëkk ba.

²⁰ Ba mu ko defee Nebusaradan, njiital dagi buur, boole leen yóbbu ca buuru Babilon ca Ribla.

²¹ Buuru Babilon nag jam leen, ñu dee, foofa ca Ribla, ca réewum Amat. Noonu la Yuda génne réewam, dem ngàllo.

Nebukatnecar tabb na Gedalya ca Yuda

²² Mbooloo ma des ca réewum Yuda te Nebukatnecar buuru Babilon bàyyi leen fa nag, Gedalya doomu Axikam doomu Safan la tabb mu jiite leen.

²³ Ba mboolem kilifay xare ya déggee ñook seeni nit ne buuru Babilon fal na Gedalya, dañoo

* **25.17 xasab** mooy guddaayu loxo, diggante catu baaramu digg ak conc, di ñeent fukki sàntimet ak juróom.

ànd dikk ca Gedalya ca Mispa. Kilifa yooyu Ismayel doomu Netaña la woon, ak Yoxanan doomu Kareyax, ak Seraya doomu Tanumet ma dëkk Netofa, ak Yaasaña doomu waa Maaka ba, ñook seeni nit.

²⁴ Gedalya giñal leen ne leen: «Buleen ragala bokk ci surgay waa Babilon. Toogleen ci réew mi te nangul buuru Babilon, muy seen jàmm.»

²⁵ Gannaaw gi, ca juróom ñaareelu weeru at ma, Ismayel doomu Netaña doomu Elisama, bokk ci askanu buur, ànd ak fukki nit, dikk bóom Gedalya, bóomaale waa Yudaak waa Babilon ya nekkoon ak moom ca Mispa.

²⁶ Ci kaw loolu mbooloo mépp fabu, baadoolook boroom barke, ñook kilifay xarekat ya, ñu daldi daw dem Misra ndax ragal waa Babilon.

Tijji nañu Yoyakin buurub Yuda

²⁷ Yóbbu nañu Yoyakin buurub Yuda ngàllo ba mu am fanweeri at ak juróom ñaar, Ewil Merodag doora falu buur ca Babilon. At mooma, fukkeelu weer waak ñaar, ñaar fukki fan ak juróom ñaar ca weer wa, ca la Ewil Merodag siggil Yoyakin buurub Yuda, daldi koy tijji.

²⁸ Ci biir loolu mu rafetook moom, jox ko cér bu sut cér ba mu jox yeneen buur ya mu bokkal curga ca Babilon.

²⁹ Yoyakin nag teqalikook yérey kaso ya, ba noppi ñu may ko muy bokk ak Buur ndab giiru dundam.

³⁰ Ci biir loolu ñu dogal ko njëlam lu sax dàkk, bàyyikoo ci Buur bés bu jot, giiru dundam.

Kàddug Yàlla
The Holy Bible in the Wolof language of Senegal,
translated by La Mission Baptiste du Sénégal
La Sainte Bible en langue wolof du Sénégal, traduite
par La Mission Baptiste du Sénégal

copyright © 2025 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Cette œuvre est mise à disposition sous licence Creative Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0)

 Vous n'êtes pas autorisés à :

Partager — copier, distribuer et communiquer le matériel par tous moyens et sous tous formats. L'Offrant ne peut retirer les autorisations concédées par la licence tant que vous appliquez les termes de cette licence.

Attribution — Vous devez créditer l'œuvre, intégrer un lien vers la licence et indiquer si des modifications ont été effectuées ; l'œuvre. Vous devez indiquer ces informations par tous les moyens raisonnables, sans toutefois suggérer que l'Offrant vous soutient ou soutient la façon dont vous avez utilisé son Œuvre.

Pas d'Utilisation Commerciale — Vous n'êtes pas autorisés à faire un usage commercial de cette Œuvre, tout ou partie du matériel la composant.

Pas de modifications — Dans le cas où vous effectuez un remix, que vous transformez, ou créez à partir du matériel composant l'Œuvre originale, vous n'êtes pas autorisés à distribuer ou mettre à disposition l'Œuvre modifiée.

Pas de restrictions complémentaires — Vous n'êtes pas autorisés à appliquer des conditions légales ou des mesures techniques qui restreindraient autrement l'utilisation de l'Œuvre dans les conditions décrites par la licence.

C'est un résumé (et non pas un substitut) de la licence. Pour voir une copie de cette licence, cliquez ici.

La Mission Baptiste du Sénégal a le plaisir de vous autoriser à utiliser toute portion tirée des Écritures

qui sont disponibles sur [http:// biblewolof.com](http://biblewolof.com) et sur ces appli (l'&ouillevre), sous réserve que le crédit nous soit reconnu par écrit, avec la mention du nom de notre organisation (voir plus loin). Mais on ne peut la modifier de quelque façon que ce soit, ni l'’utiliser à des fins commerciales, c'’est à dire, de telles ressources ne peuvent être vendues à un prix supérieur au coût de la reproduction.

Cette licence n'’autorise pas un mixage combinant les écritures en wolof avec vos propres ressources traduites en wolof. Si vous désirez faire un mixage, vous devez en obtenir l'’autorisation, et pour cela nous exigeons un échantillon de traduction pour une préalable approbation de notre part. En effet des ressources mal traduites portent préjudice à la créditibilité des écritures.

De même, s'’il s'’agit d'’enregistrements des écritures, nous exigeons des échantillons de la matière enregistrée, pour approbation préalable de notre part. En effet des voix marquées d'’accent pourraient être dommageables à la créditibilité des écritures.

Pour demander la permission de faire quoi que ce soit en dehors du cadre de cette licence, contactez-nous.

Voici les déclarations de copyright à inclure dans l'&ouillevre:

Écriture extraite de (s'’il s'’agit d'’une portion de livre)

Suivi de:

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

Vous pouvez aussi utiliser une forme abrégée:

(Nom du livre abrégé) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

La politique de confidentialité se trouve ici.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0)

 You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

NonCommercial — You may not use the material for commercial purposes.

NoDerivatives — If you remix, transform, or build upon the material, you may not distribute the modified material.

No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

This is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license. To view a copy of this license, click here.

La Mission Baptiste du Sénégal is pleased to give you permission to use any of the scriptures on <http://biblewolof.com> and in these apps (hereafter referred to as the Work) as long as you give credit to MBS with a copyright notice, and you do not modify or mix the work, and do not sell materials at a price over the cost of reproduction.

In other words, you may download the Work and share it with others as long as you credit us, but you can’t change the Work in any way or use it commercially (for profit).

If we give you permission to do a re-mix (combining the scriptures in wolof with your own materials translated in wolof), we will ask for a sample translation or audio recording to approve first, before any distribution. Materials badly translated and voices with a foreign accent impair the credibility of the scriptures.

To ask permission to do anything outside the scope of this license, contact us.

Here are copyright statements to include with the work :

Scripture citations taken from(if it's only a portion of a book) followed by

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

Or you may use a shortened form:

(Name of the book) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

You can read our [privacy policy](#) here.

Liggéey bii turu sañ-sañu jëfandikoom di « Creative Commons BY-NC-ND 4.0 » ; maye na ku ko yeb,

fépp ci àddina, ci kaw way jefandiku ji wàccoo ak yii ndigal: BY = SM (dees na Seedeel boroom Moomeelam); NC = AJ (Amul Jaay); ND = AS (Amul Soppi). Ku bëgga gis sottib sañsañu jëfandikoo bi, seet ko fii.

▢ Mission Baptiste du Sénégal am na mbégtey may leen ngeen yeb, ak sotti, ak wasaare lu mu mana doon ci Kàddug Yàlla gi ci <http://biblewolof.com>, ak ci appli yii, ci kaw ngeen seedeel nu sunu moomeel (seetal ci suuf). Waaye dungen ci mana soppi lenn, ak nu coppite ga mana tëdde, te ngeen bañcee jaaye lenn ci njëg gu wees li leen sottib mbind mi dikke.

Su dee lu ngeen raxe (muy seen liggéeyu bopp bu ngeen tekki ci wolof, boole ko ak lenni kàddug Yàlla gi ci wolof), ba bëgg koo sotti ngir wasaare ko, war ngeen cee jëkka am sunu ndigal, te jox nu ci seenub tekki, lu tuut lu nu ko mana natte ba mu doy nu, ndax jomtukaay yu tekki bi awul yoon gàkkaal na Mbind mu sell mi. Jokkoolen ak nun, ngir sàkku ndigalu def lu mu mana doon, lu wees kemu sañsañu jëfoo.

Ba tey su dee lu ngeen jukkee ci kàddug Yàlla gi, ba def ko ay dégtal yu ngeen taataan, bëgg nanu ngeen sàkkaal nu ci seenub taataan, lu tuut lu nu mana natte baat yi ba mu doy nu, ndax baat yu seen làmmiñu boroom taq itam, gàkkaal na ab liggéey.

Yii kàddu la sañsañu jëfoo tege, te warees koo boole ci liggéey bi:

Ci………… lanu ko jukkee, (su dee ab dogu téere doŋŋ)

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

Manees naa jëfandikoo itam ab gàttaalub turu téere bi :

(Turu gàttaal téere bi) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-04-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Apr 2025 from source files dated 18 Apr 2025

d0698bf2-fb52-5f39-9542-2e2eeaf3c516